Микаеле Рәшид

Дьле мын

һайпетһрат

Микаеле Рәшид

Дьле мьн

Һайпетһрат
Ереван
1960.

Бәрәнока «Дьле мьн» к'ьт'еба ә'франдьнед Мик'аеле Рәшидә пешьнә бь зьмане кӧрманщи. Ве бәрәнокеда шьеред дәрһәqа wәт'әнһ'ьане, достийа щьмаә'тә, ә'длайе, т'әбиййатеда һәнә. Шаһир бәл жи дәрһәqа ә'мре к'ӧрдайи иройинда дьньвисә.

ՄԻՔԱՅԵԼ ՌԱՇԻԴ
ԻՄ ՍԻՐՏԸ
(Քրդերեն)

Հայաստանի պետական հրատարակչություն
Երևան, 1960

МИКАЭЛЭ РАШИД
МОЕ СЕРДЦЕ
(на курдском языке)
Армянское государственное издательство
Ереван, 1960

ЛЕНИН Т'ӘВ МӘЙӘ

Һьнге т'ӧнәбумә, ле дьбежьн:
Зьвьстан бу, багәр, бәрф у сәрма,
У жь ч'ә'ва барин һесьре гәрм.
Нәк'әти сәр ә'рде, дьqәр'ьмин

Зьвьстан бу. Мина кәвре мәзьн
Сәр дьле һәр йәки гьран бьбу
Әw һәwар, кӧ Ленин эди т'ӧнә.
Ленин wәфат буйә у жь мә чу.

Ленин wәфат буйә, Ленин т'ӧнә—
Чәтьн бу бawәркьн wе һәwаре.
Ле ль дорбәр qәwин дьбу сәрма.
Зәлул бьбу дьнйа бьн wи дәрди.

Жь Москвае һ'әта wәлатед дур
Наве Ленин бу сәр һәр зьмани.
У незик бу Ленин у һаqас дур.
Мина тә'ва ә'зиз, ә'мьрани.

Ча ша дьбуи һьнге дьжмьне мә,
У дьготьн, һәкәр Ленин т'ӧнә
Qәт наминә щида дәwләта мә.
Wәки бе Ленин әм бьда бунә.

Ча ша дьбун һьиге дьжмьне мә,
Ле Ленин һе дьжи, wе бьжи бь qӧр'нә
Чя пешик'ар у ча ренишандар—
Һәкбуйи т'әв ә'мре партиа мә.

Һьиге т'ӧнәбумә, ле чахе бум,
Ленин т'әв мьн буйә, ча баве мьн,
У ә'мьр дайә мьн, qәwәт у хун,
Wәхте дьwәстийам сәр рйа чәтьн.

Завод мә чедькьр, йане жи мал,
Ре вәдькьр бәр бь qумстана, чола,
Ленин т'әв мә буйә һәрр'о, һәрсал—
Жь wан рожед сәрма һ'әта ньһа.

Ленин т'әв мә буйә бь шӧхӧлва,
Бь wәсйәтед хwәйә ә'мьрави,
Әw нәбуйә меван ль дьнйае,
Буйә бав у дәрсдар у хәбатчи.

Ньһа һәр гошәки дьнйаеда,
Һәр маләке у һәр дьләкида
Ленин һәйә, дьжи чаwа ә'зиз,
Чаwа пешик'ар у qәwәта мә.

1956

ЛЕНИН

Мина гьшка әw жи роке һатә дьне,
Мина гьшка әw жи зар'әкә жир буйә,
Листийә, ша буйә у готийә: «Бне»,
Мина гьшка әw жи хwәр'а мәзьн буйә.

Qәт к'е дьфькьри, wәки әw кӧр'е жир,
Әw зар'конга бьч'ук, әwләде де—бава,
Бона мәрьве к'әсиб ,бона дьлед к'ьбир
Wе ә'мьре ша бинә, чекә дьнйа ава.

Шәр'е сьмьфеда мьqабьли зора
Әwи ә'мре хwә да бона ван роже хwәш,
Әwи ван да зар'а ,ронайи да кора,
Әwи тә'м да гьшка, тә'ва ширьн у гәш.

Әw мәр'а бу дәрсдар, бу бав у бу һәвал,
Бона дьжмьне һар бу дәрба зор у саw,
У иро һәр дәра һәр йәк, зар'конг у кал,
Wива к'ӧбар дьбьн һәр сәһ'әт у һәр гав.

У наве wи иро мәр'а буйә бәйраq.
Мәр'а буйә ренищ, буйә ә'мьр у жийин,
У бь һ'ӧба дьла әм дьбежьн к'ӧбар:
—Әм әwладе тәнә, тӧ баве мә, Ленин.

1958

ПАРТИА КОМУНИСТИЕ

Партиа,
Тӧ гӧмана милион, милион дьле һ'әлал.
Тӧ канийа щьмаә'тайә зәлал, зәлал.
Тә ав дайә бәстед бе ав у мәрве т'и,
Wәт'ән дайә стӧхаред лал, дьле эт'им.
Тә'в бьһаре тинә бона дәшт у ч'ийа.
Тә ә'мьр да бәләнгаза у бьрчийа.
Бь наве тә щьмаә'т чунә шәр'е гьран
У шенкьрьн гӧнд—бажаре кәвн у wеран.
Бь наве тә wәт'әне мә иро к'ӧбар
Дьчә бәр бь пашwәхтийа хwә бәхтәwар.

Партиа,
Нави бьльнд, нави ә'зиз, нави шир'ьн,
Әм һ'ӧба хwә т'әмьз иро тәр'а тиньн.
Тӧ бона мә һәрт'ьм буйи ренишандар,
Тӧ щерге мә пешда бьбә к'ӧбар—к'ӧбар.
Wәки дьнйа диса бьбһе гавед мә зор,
Wәки дьһа бьмьлмьлә бәйраqа сор.
Мә бәхте хwә бәхте тәр'а гьредайә,
Әв ә'мьре хwәш, әв роже гәш—гьшк тә дайә.
У иро жи тӧ сәрфьийаз чаwа т'ьме
Wәт'әне мә бьбә бәр бь комунизме.

1958

WӘТ'ӘН

Жь wәт'ән чьqас дурк'әви, һәр'и,
Чьqас бьгәр'и ль wәлатед дәр,
Бь һ'ьсрәта wе тӧе пашда бейи,
Ча тәйрәдә тен бал мә һәр бьһар.

Бе wәт'ән мәрьв бе малә, эт'им,
Бе wәт'ән р̊әшьи р̊оже ә'мьре wи.
Wәт'ән гьшкар'а дайикә мьqим,
Бе дайик зар'о бьрчийә у т'и.

Ах, wәт'ән, wәт'ән, һ'әйра дьле мьн,
Тӧ нәфәса мьн һәр сәһ'әт у гав,
Бона наве тә qәт т'ӧнә мьрьн,
Бь наве тә әм ньзаньн т'ӧ саw.

Бо намуса тә, бо азайа тә
Ә'мре хwә данә әwләдед ә'гит.
У ә'мре хwәда, wәт'ән, хенжь тә
Т'ӧ тьштәки р̊ьнд wана нәдьдит.

Тӧ т'ьме мәр'а бәдәwи у р̊ьнд
У дьле мәр'а ә'зизи бәса,
Әм т'әж бь тава мәзьн у бьльнд.
Wәлате шеwре, wәт'әне аза!

1956

ЩЬМАӘ'ТА МЬНР'А

Дайка мьн гот—әwлəде мьн һьлдə хwəр'а,
Əз жи дьбем,—əз е тəмə, һьлдə хwəр'а.

Бажар—бажар əз гəр'ийам, дəwлəмəнд бум,
Һəбуна мьн һ'ьше мьнə, һьлдə хwəр'а.

Чьqас шəва ранəзамə, хəбьтимə,
Хəбата wан шəвед бе хəw һьлдə хwəр'а.

Дəрд—кӧле хwə, к'эсəре хwə тӧ бьдə мьн,
Шабуна мьн у эшqа мьн һьлдə хwəр'а.

Тə зар да мьн, qанат да мьн, к'ьлам да мьн,
К'ьламе мьн иро раба һьлдə хwəр'а.

Һəрке ə'мре мьни щаһьл кери тə бе,
Ə'мре мьн жи, рӧh'е мьн жи һьлдə хwəр'а.

1958

ҺӘВАЛЕ МЬНИ УРЬС

Һəвале мьни урьс,
тӧ бежə к'ӧйи ньһа?
Жь тə qəт нəмə т'ӧнə,
һатьн—чун чьqас бьһар.
Ча бькьм тə бьбиньм,
дəнге мьн нагһижə тə,
Иро бь дьл һ'ьсрəт
тə тиньм əз бира хwə.

Фə'м дькьм əз дьле тə,
хəбат у һ'ӧба т'əмьз,
У заньм, wəки т'ьме,
к'идəре шӧхӧл бьки—
Т'əк река бəр ч'ə'ве тə
у йəкə мəрəме мə:
Qӧльхи wəт'əн бькьн,
хеижь we т'ӧ тьшт т'ӧнə.

Тə'рийə, сарə ньһа
у дəрва бəрф те һеан,
Зар'а мьн бешихеда

разайә хwәр'а эди,
Қ'ьт'ебьн, к'аг'əз бәр мьн,
шьклəки нас у бь дьл,
Шькле тә, һəвале мьн,
сьфәтәк бе дәрд у кӧл.

Ньзаньм, те бира тә,
һəвале тәйи кӧрманщ?
Рожед т'əв дәрбазкьри,
әw рожед чәтьн у qәнщ.
Йане әw меше мәзьн,
к'идәре әм һәр бьһар
Жь гәрме дьр'әвийан
бьн сийа дара һәр щар.

Wе дәре әм т'əви һәв
рудиньштьн, к'ьт'еб дьхwәнд.
Ч'ьвика мәр'а дьстра,
мәр'а ч'әм бьбу сазбәнд.
Дора мә бинәкә хwәш,
кӧлилке һ'әзар рәнги.
У тӧ жи, һәвале мьн,
wи чахи ӧса бәнги.

У паше, те бира тә
эвара һавине хwәш,
Қ'ьлама кӧ мьн дьстра
дәрһәqа ч'ә'ве рәш-рәш?

Институт мә к'ӧтакьр
у рожа пашьн ида
Т'әвайи әм гәр'ийан
бажаре Москваеда.

Әз заньм, wәки ньһа
дури мьн бь дьл—щәгәр
Һ'ьз дьки хәбата хwә,
бьһар бә йане багәр,
Һ'ьз дьки мәрьвед мә,
хәбата wанә мерхас,
Һәвале мьни ә'зиз,
wәстандьн тәр'а нәнас.

Һәвале мьни урьс,
тӧ бежә, к'ӧйи ньһа?
Жь тә qәт нәмә т'ӧнә,
һатьн—чун чьqас бьһар.
Ча бьмьм тә бьбиньм,
дәнге мьн нагһижә тә,
Иро бь дьле һ'ьсрәт
тә тиньм әз бира хwә.

1956

ДӘWЛӘТА МЬН

Сала һ'ьвда. Пайиз. Зәрпед «Аврорае».
Дьһ'әдьми дьнйа мьлк'әдара, зорба,
Щьмаә'т жь роһьлате һ'әта роавае
Дьнйа т'әмьз дькьр жь qьр'ежа qӧр'на.

Нава алаведа, шер'да у хуиеда
Роке һатә дьне дәwләта мьн,
һ'әзар—һ'әзар дьжмьн һатьн у хwә ледан,
һ'әзар—һ'әзар щара жь дәрбе wе к'әтьн.

Әwләде wе мина бьруск у мина шур,
Мина тәйре ч'ийа пәйарр'а бунә саw,
Жь мәрк'әза wәлет һ'әтани гошед дур
Wана бь дьл шәр'кьр бона ваи роже к'аw.

У qәwәт бу дәwләт, бу бьрщәка мәһ'кәм,
Бу гӧман у исаф бона мәрве к'әсиб,
Бой щьмаә'тед дьне бу мьраз у мәрәм
Нава шәр'е wанда ль wәлате хәриб.

Нава дә'w у шәр'а, бәр хәлае, сәрме,
Нав чәтьнаед гьран, нав хәләqа дьжмьн,
Чаwа мерхас у бьрщ һәрр'о, һәрщар, т'ьме
Ма, сәкьни, дьжи дәwләта мьн.

1957

ӘРМӘНИСТАН

Тŏ бь qŏр'на бе пьшт у мьл
У рийа тә чәтьн у дур,
Пьш тә мьрьн, пьш тә дьжмьн,
Бәр ч'ә'ве тә голие к'ур.

һ'әзар дьжмьн, һ'әзар нәйар
Милион бьрин гиһандьн тә,
Wеран кьрьн гŏнд у бажар
У qьр'кьрьн әwләде тә.

Ле жь qŏр'на, жь шәве рәш,
Дьле тәда һ'әзар мьраз,
Тŏ гьһишти ван рожед хwәш
Бь к'ьламе т'әзә, бь саз.

Дәшт у ч'ийа кŏлилк вәдан,
Ә'мьр тәр'а бу гŏлстан,
һ'әзар шайир пәсне тә дан,
Ә'зиза мьн, Әрмәнистан.

Qиз— лаwе тә әшq у к'ŏбар
Гŏһастьнә сьфәте тә,
Хәмьлинә, чаwа бьһар,
һ'әзар гŏнд у бажаре тә.

Тŏ кŏ бәре т'әне буйи,
Ньһа п'ьр'ьи дост—бьре тә,
Тŏ бь рийа фьрә чуйи,
Әw ре т'ьме ншьq дьдә.

Рабә, шабә бь саз—к'ьлам,
Бьнһер', буйи тŏ гŏлстан,
Сәлам тәр'а, һ'әзар сәлам,
Әрмәнистан, Әрмәнистан.

1957

СЪБӘ ЛЬ ЕРЕВАНЕ

Еревана бьһар т'әзә һ'ъшйар дьбә,
Дорбәре мьн ньһа һәwа хwәшә, һеньк,
Нав һешнайа тәр'ин бинхwәш дьбә събә,
У дьгәр'э вьра хwәр'а баки тәньк.

У әз бәржер дьчьм бь соqаqе т'әмьз,
Дьбьрьqә бәр мьн асфалта раст у шьл.
Ль сәр Гърндаг'е һәла думанә, мьж,
Дора бажер ч'ийа һәла дьһеньжьн.

Һеди-һеди соqаq һ'ьшйар дьбьн, дьжин,
Мәрьв т'ьжи дьбьн һәр дәра у щийа.
У хьшә-хьш дькьн бәлгед даре һешин,
Тә'в п'әяще хwә даве сәр бани у ч'ийа.

Жь роһьлате мина qиза к'аw у к'ӧбар,
Ро радьбә у жь бьльндайа э'змин
Тиренщ-рамусана хwәйә к'ар у бар
Дьдә бажаре мьн, Еревана зер'ин.

Һ'әзар дәзгәһ, машин ль заводе бажер
Қ'ьлама хwә дьстрен у дькьнә чәqин.
Сәлам рожа тәр'а, бажаре мьни зер',
Мәрве тәр'а, кӧ ньзаньн нә'лин.

1957

РЕ

Ре һәйә тә дьбә щие дур у нәнас,
Ре һәйә, кӧ тәр'а дьбә әщq у мьраз,
Ре һәйә мәрьва дькә шер у мерхас,
Ле т'әк рекә т'ьме дьле мьнр'а ә'зиз.

Чьqас дурбә әw ре, бь wе ре әз бь к'ән,
Бь щагәр у бь дьл темә мале, wәт'ән,
Кӧ qӧльхкьм бой wан, кери wан бем ча нан,
Т'әк әw рейә т'ьме дьле мьнр'а ә'зиз.

1957

К'ЪЛАМА QИЗА БӘНГИ

Кӧр'о, рабә, дьзикава жь мал дәре,
Тӧ бәс руне ль сәр т'әхтә т'ас дәстада.
Wәхта әшqе рабә, дәре ль сьвдәре,
Вьра нава к'аw-к'ӧбаре гӧнде мәда
Кәвотка тә һивийа тәйә.

Qӧр'ә нәбә, тӧ садәбә мина бәре,
Лаwке qәнщр'а лайиq нинә бе исаф бә,
Т'әк дәqәке рабә дәре тӧ сьвдәре,
Т'әк дәqәке тә бьбиньм, дьл һеса бә,
Кәвотка тә һивийа тәйә.

Сал т'әмам бу, чь тӧ чуйи нав хwәндийа,
Хwәр'а майи ль шәһәре дури нәнас,
У әз һәрр'о ль гӧнде мә, сәре ч'ийа
Фькьримә дәрһәqа тә, дьлда мьраз.
Рабә, дәре һивийа тәмә.

Рабә, дәре, һ'ьсрәта хwә жь тә һьлдьм,
Бәсә, дәлал, сәбьр накьм әз т'әк—т'әне,

Əзе иро рамусана пешьи бьдьм,
Шəв тə'рийə, һəwa хwəшə, əз т'əк—т'əне,
Əглə нəбə, һивийа тəмə.

—

Əз нав qизе тӧнде мəда qӧр'ə бумə,
Мьи готийə—хwəндк'арə дəлале мьи,
Бəр һəвала һ'əта ньһа к'ӧбар чумə,
Тӧ нəһелə нав wанада əз рəвил бьм,
Дə зу wəрə, һивийа тəмə.

1957

ШƏВ

Дар дьлəрьзьи, пайизə эди,
Дəрəвгə, шəвə у дəрва сар,
Щəwа бəр мале дьстьре һеди,
Дьбежə: «Разе, тӧ хорте дəлал».

Хəw ль мьи нае, дəqə тен—дьчьи,
Һəр тышт кəр' буйə, шəв гьрви дьбə,
Нав бешикеда гӧл-зар'конга мьи
Хəwне дьбинə, бəшəрхwəш дьбə.

Разайə wəт'əн бь хəwа ширьи,
Дьжмьи нəwерə һ'ьщумкə сəр мə,
Дəрва һ'əму дəнг һеди дьмарьи,
Дар дьлəркəйи бəр бе у сəрме.

1957

Ч'Ә'ВЕД РӘШ

Ч'ьqле даре п'әнщәра мьн дьк'ӧтә,
Дәрва баран, дәрва шәвә, шәва рәш,
Сәр т'әхте мьн, бәр ч'ә'ве мьн шьклe тә,
Жь шьклe тә дьнъһер'ьн ч'ә'вед рәш.

Һ'әзар сали ль дьнйае бьжим әз
Ч'ә'вед ӧола ч'ә'вед тә рәш набиньм,
Чьмки һәр гав у һәр сәһ'әт ч'ә'вед рәш
Әшqе тиньн у ронайе бона мьн.

1955

ШЬВАНЕ БӘНГИ

Иро жь ч'ийа әз һатьмә мал,
Сьбе шәбәqе әзе вәгәр'ьм,
Иро эваре, Хәзала дәлал,
Тӧ к'әрәм бькә, wәрә мала мьн.

Бе тә әз т'имә, бе тә чәтьнә,
Тӧ канийа сар, мала дьле мьн,
Дайик дьбежә,—Хәзале бинә,
Әз һивийа тәмә, хәзала мьн.

Ч'ийае бьльнд wе тәр'а бежьн,
Ча әз шәв у рож наве тә дьдьм,
Рожед һавине, сд кӧ дьрежьн,
К'ьламе бәнги дьбьһен һәрт'ьм.

Һ'әму дьзаньн кӧла дьле мьн,
Һ'әму дьбежьн, кӧ бәнгимә әз,
Т'әне тӧ майи бе гьли—готьн,
Кәра дьле мьн, тӧ qиза Чәркәз.

Әзе пайизе жь ч'ийа вәгәр'ьм,
Пәзе колхозе әзе бимә жер,
Нәһелә диса пәй тә бьгәр'ьм,
Бона дьле мьн диса нәбә к'ер.

Иро жь ч'ийа әз һатьмә мал,
Сьбе шәбәqе әзе вәгәр'ьм.
Иро эваре, Хәзала дәлал,
Тӧ к'әрәм бькә, ԝәрә мала мьн.

1955

РОЖА ԜӘТ'ӘНЕ МЬН

Ль һәр дәра, ль һәр гоша ньһа
Һәр рожәкә ә'мре ԝәт'әне мьн
Дьбә т'ариq, легенд бона qӧр'на,
У дьбә рожа рәш бона дьжмьн.

Бой ԝәт'әне аза у рожа хԝәш
Кал-баве мә роке рабунә шер'
Мьqабьли зорба у ә'мре рәш
У мьрьнә, чаԝа ә'гит у мер.

Сьлсьләта т'әзә ньһа к'ӧбар дьбә
Бь наве ԝани гәш у нәмьри,
Сьлсьләта т'әзә һәрр'о у һәр сьбә
Һ'әзар шӧхӧле мәзьн тинә сери.

Бона милйон дьла ԝәт'әне мьн
Буйә qәԝат ԝәк ав бона ә'рде,
Буйә бьһар, буйә тә'ва ширьн,
Йа кӧ ә'мьр дьдә мьжаки ле.

Нав ләбата һ'әлзл, ә'дьлида
Һәр рожәка wәт'ен дьбә т'ариq.
Бежьн, гәло, к'ижан wәлатида,
Һәр рожәкә садә дьбә т'ариq?

1957

ЕРЕВАН ЗЬВЬСТАНЕ

Ль соqаqе тә у сәр банийа
Бәрфа qәрqаш те, тӧ бажаре мьн,
Ньһа дора тә, жь се алийа
Ч'ийа разанә бь хәwа ширьн.

Тә'ри дьк'әвә у п'әр'е хwәва
Сәр тә дьгъръ у гъран дьбә.
Иро эваре чь хwәшә һәwа,
Qәй бежи ньһа бәрбангә, сьбә.

У һәр дәнгәки рожа тә т'ьжи
Дьмьрә һеди ль соqаqе тә,
Ле әw дәнгед тә нав мьнда дьжи,
У әз дьгәр'ьм у бәрф дьбарә.

Дьгәр'ьм һеди у бь дьле гәш
Әз бьһара тә дьбиньм ньһа,
Дьбиньм тә'ве у хwәлийа рәш
У заре һешин, эвара дьла.

Əз дьбһем чаwа бəлгe сəр дара
Жь бае эваре дькън хьшəхьш,
У чаwа бəр мьн, жь мьн дур, һəр дəра
Һ'əзар ч'əм у щəw дькьн хŏшəхŏш.

Ле ньһа сəр тə бəрфа qəрqаш те.
Тŏ разе һеса, гōл-бажаре мьн,
Бьһар бə, пайиз, йане бьн бəрфе.
Мьяр'а э'зəзи, Еревана мьн.

1957

Wəй ль мьн

(Бь мотивед щьмаə'те)

Wəй ль мьн, wəй ль мьн,
Агьр к'əтə дьле мьн,
К'очю qизе нада мьн.

Wəй ль мьн, wəй ль мьн,
Əw чь һатə сəре мьн,
Хəw нак'əвə ч'ə'ве мьн.

Wəй ль мьн, wəй ль мьн,
Бав qиза хwə нада мьн,
Дьбе qəлəн бьдə мьн.

Wəй ль мьн, wəй ль мьн,
Жь һ'ŏба wе дьмьрьм,
К'а wе ча бə һ'але мьн.

Wəй ль мьн, wəй ль мьн,
Бьла хере нəбиньн
Де у баве йара мьн.

1957

ШЬКИАТ

Ле əw ə'дəтə,
Wəки бав qизе бе qəлəн надə?

Йара мьн бой мьн бəхт у мьразə,
Рöh'е жийине, к'ьлам у сазə,
Бей we дəрде мьн qаси бə'раньн,
Бьн дəрде ðса бə'р жи дьнальн.

Гава эз т'имə, ава зəлалə,
Гава т'əнемə, hогьр—həвалə,
Дьле мьн дьбе: əw qиза бəр тə
Нə кð хəзалə, ле зийарəтə.

Бав дьбе, бой we тð qəлəн бьдə,
Дьбе бе qəлəн кəс qизе надə,
Qəлəнh'ьзар'а, гəло, чь бежи,
Гава дьле тə əвинə, т'ьжи.

Əвина дьла кьрьнə базар,
Бой we дьхwəзьн ньзам чəнд h'əзар.
У qəт напьрсьн хwəстьна дьла,
Нет у мəрəме həрдð щаhьла.

Ле əw ə'дəтə,
Wəки бав qизе бе qəлəн надə?

1958

ДӘЛАЛЕ

Дәлале, дәлале,
Зу дәре жь мале,
Дора мьн бьһарә,
Һенькә, эварә,
Дәлале, дәлале.

Зу дәре жь мале,
Зу дәре, һәвале,
Һ'öба мьн зә'ф к'урә,
Дьл бе тә мәлулә,
Дәлале, дәлале.

Дора мьк бьһарә,
Бьһара дьланә,
Гава тә набиньм,
Qәй бежи эз диньм,
Дәлале, дәлале.

Һенькә, эварә,
Һәвале, зу wәрә,

Гә һ'öба к'ур да мьн,
Дәрманкә дьле мьн,
Дәлале, дәлале.

Дәлале, дәлале,
Зу дәре жь мале,
Дора мьн бьһарә,
Һенькә эварә,
Дәлале, дәлале.

1958

3 504

К'ЪЛАМА Т'ƏЗƏ

Һəй щан, һəй щан, һəй щане,
Лаwке мьн чу Рəwане,
Лаwке мьн чу бьхунə,
К'ьт'еб досте wи бунə.

Һəй щан, һəй щан, һəй щане,
Жь шəһəре Рəwане
Лаwке мьни ч'ə'вшинə
Мьир'a нəма дьшинə.

Һəй щан, һəй щан, һəй щане,
Ль шəһəре Рəwане
Һ'əзар щаһьл дьхуньн,
Нава wанда лаwке мьн.

Һəй щан, һəй щан, һəй щане,
Жь шəһəре Рəwане
Роке хwəвди у занə
Ляwьк wе бе гонле мə.

Һəй щан һəй щан, һəй щане,
Лаwке мьн чу Рəwане,
Лаwке мьн чу бьхунə,
К'ьт'еб досте wи бунə.

1957

ШӘВА САЛА Т'ӘЗӘ

Ишәв р̓абьм жь мал дәрем
Бь дьле әшԛ, к'әне ширьн,
Мала ԝәда р̓асти ԝә бем,
Һәвал, һогьр у досте мьн.

Р̓абьм т'әв ԝә к'асе һьлдьм,
Ԝәр'а шабьм һ'әта сьбе,
Пәсне к'әда һ'әлал бьдьм
Бь к'ьлама, кӧ жь дьл тә.

У бьн дәнге дәф у зӧр'не
Бьр'әԛьсьм бе дәрд у кӧл,
Мәр'а шабә аләм—дьне,
Мә бьбарә бьһар у гӧл.

Р̓абьм, ԝәр'а әз бьхԝәзьм
Хԝәстьне ԛәнщ, ә'мре к'ӧбар.
Ҹежьм әзи сәрфьнйазьм,
Саг' бьн, ша бьн у бәхтәԝар!

Бьла ԝәр'а сала т'әзә
Бьбә сала дьһа бь хер,
Бьла ә'мре ԝәйи аза
Гьме бьбә т'ьжи у т'ер.

ЩЬМАӘ'ТА МЬН

Ре дур буйә, чәтьн буйә,
Сәр ре думан у мьж буйә,
Щьмаә'та мьн бь зәмана
Сәр wан реа беч'ар буйә.

Һ'әзар дьжмьн, һ'әзар нәйар,
Чаwа гӧре бьрчи у һар,
Дьзерандьн щьмаә'та мьн,
Жер'а данин кӧл у мьрьн.

Бь зәмана нав шәр'ада
Кәси пьшт у к'омәк нәда,
У щьмаә'та мьнә к'әмал
Мабу т'әне, мабу бе ч'ар.

Дьбә ӧса бь зәмана
Щьмаә'та мьн бәхтр'әш бьма.
Һәрке нәба Октйабрә гәш,
Кӧ ре вәкьр бой ә'мре хwәш.

У жь пьшта щьмаә'та мьн
Һ'әзар баре гьран к'әтьн,
Тә'ве дьһа ронайи да,
Ә'мре т'әзә нишьq вәда.

Ль wәлате шеwре ньһа
Т'әв мьләтед дост у бьра
Бь ә'мре ша, т'ер у т'ьжи
Щьмаә'та мьн к'ӧбар дьжи.

1957

ӘРМӘНИСТАНА СОВЕТИЕ

Бәнгзе тә гәш,
Ә'мре тә хwәш,
Тӧ дәлала
Милион дьла,
Тӧ һ'ӧба мьн,
Ә'зиза мьн,
Әрмәнистан,
Әрмәнистан.

Мина qиза
Нур у аза,
Мина хорте,
Кӧ ч'ийа те,
Тӧ бәдәwи,
Зори, к'аwи,
Әрмәнистан,
Әрмәнистан.

Бажаре тә
У гӧнде тә

Г'ер у т'ьжи
Ньһа дьжин,
У наве wан
Бунә ә'йан,
Әрмәнистан,
Әрмәнистан.

Комуниста
Ә'мьр да тә,
У тӧ ньһа
Буйи бьһар.
Шен бә, шa бә,
Сәрфьрйаз бә,
Әрмәнистан,
Әрмәнистан.

1958

Һ'ӧБА МЬН

Бьһар вәбу, ә'рд хәмьли,
Мьн гот: Тӧйи бьһара мьн.

Чьԛас ԛизе бәдәw мьн дит,
Мьн гот: Тӧйи бәдәwа мьн.

Жь һ'ӧба тә нәхwәш к'әтьм,
Мьн гот: Тӧйи һ'әкима мьн.

Һәрке роке бьмрьм һәр'ьм,
Диса тӧйи мьразе мьн.

1958

ӘСКӘР ЖЬ ШЕР' ҺАТӘ МАЛЕ

Щарнә ӧса дьԛәwьмә,
Wәки мере че дьгьри,
Дьбә бежьн: чь лазьмә
Бона мера һесьр, гьрин?

Шәр' к'ӧта бу. Хорте щаһьл
Һатә мале, гӧнде ширьн,
Пирәде у баве аһьл
Пер'а ша бун, һ'әмезкьрьн.
Һатьн, т'оп бун дост у щинар,
Гьшк ша бунә, гьшк дьк'әньн.
Ԛиз у букед сурәтһ'ьнар
Дурва әw хорт дьһ'әбиньн.
Ле wир'а чь. Әскәре че
Бь дьлт'ьжи, бь ч'ә'вед т'и
К'аw—гозәла хwә дьгәр'ә
У набинә, у набинә.
Кәс нәwерә, wәки бежә—
К'аw—гозәла wи чуйә мер.
Һ'әйф wи хорте че у һежа,
Кӧ һатийә мале жь шер'.

У кәр' буйә бәнгзи мәлул,
К'е we бежә? Қәси нәхwәст.
Т'әк бавә, кӧ бь дәрде к'ур
Жер'а дьбе хәбәра раст.
Лаwке дәлал, лаwке әскәр
Qәй бежи ма бе зар, зьман,
Дьле wида кӧл у к'әсәр,
Щот ч'ә'вада мьж у думан.
Ле т'әк дәqәк, ле т'әк дәqәк.
Лаwьк диса һатә сәр хwә.
Иро ә'йдә у һәр кәсәк
Лазьмә кӧ шабә, вәхwә.
У к'ефхwәш бун щинар у нас,
Дәнгбеже гӧнд к'ълам дьстра,
Дьр'әqьсин әшq у һ'әwас
Щаһьле гӧнд мина бьра.
Һ'әта тә'ри к'әтә ә'рде,
Һ'әта ниве шәвә бь һив
Хорте әскәр пеш бав у де
Ша дьбу т'әв лаwед ләт'иф.
Гава меван гьшк бәла бун,
Гава т'әне де у бав ман,
Жь ч'ә'вед хорт мәлул-мәлул
Һесьре гәрм зу барийан.
Дьгърийа бь дълт'ъжи,
У мьлед wи дьр'ьщьфин,
Wи хортир'а тӧ чь бежи,
Чә һесаки дьле әвин.

Шер'да т'әне шькле we бу
Һьм шәв, һьм рож дьле wидә,
Мьразе wи т'әк әw qиз бу,
Әw бу, wәки qанат дьдә.
Ньһа чуйә меркьрийә.
У дьгъри хорте дәлал.
Һ'але де у баве чийә?
Сәкьнинә бе дәнг у лал.
Щарна бса дьqәwьмә,
Wәки мере че дьгърк,
Дьба бежьи: чь лазьмә
Сәба qизе хорт бьгърк.

1958

ЭВАР БУ

Эвар бу, эвара һеньк бу..
Эвара һ'ӧба мьн у тә бу.
Жь бина кӧлилке бьһарс
Сәрхwәш бум, дьлхwәш бум, дәлалс.

Wи чахи нәһати, нәһати,
У әз мам бь дьле п'әр'ьти.
Гсзәла дьлкәвьр, бе исаф.
Тә чьма әз һьштьм бе сьлав?

Тә дьгот: нав мәда ә'дәтә.
Qиз начә т'ӧ щара бал гәдә.
Һәрке чу, wе гӧндда рәзил бә,
Qизер'а нав гӧндда wе шәрм бә.
Әвинти кьрьнә бьн ә'дәт,
Чь ә'дәт, хәзәбә, кӧл у дәрд.
Ӧнда бә әw ә'дәт нав мәда.
Кӧ сурә орт'а дӧ дьлада.

1958

БАЕ ПАЙИЗЕ

Ладьwашьн, дадьwашьн бәлге дара,
У тәйрәда фьр'ин у чун жь ван дәра.

Тӧ бае сар у сәwлясәр, чь дьбәзи
Нав баг'ал [illegible] ван дарел рут у тә'зи?

Бьһар чуйә? Бьһар диса wе пашда бе.
Баwәр наки? Әw йәк тә'ва дайик дьбе.

Һей, бае сар, бәсә ӧса бьки вьзин,
Чь дьгәр'и мина һәспе бе гәм у зин?

Ә'рд разайә у к'этийә хәwа ширьн,
Бәлг жорда тен у һ'ӧба хwә жер'а тиньн.

Пайиз, пайиз! Дорбәре мьн рут у тә'зи,
У т'әк тӧйи, бае гәр'ок, кӧ дьбәзи.

1958

МӘРЬВ

Дьнйа кӧ һәйә худана мәйә,
К'е дьбе, wәки әw хӧде дайә?
Дьнйа бе мәрьв канйа бе авә,
Щане бе хунә, ә'мре бе тә'вә.

Һ'але дьнйае бе мьн we чьбә?
Әwe т'опәкә бекер у лалбә.
Мьн дьнйа шенкьр, мьн ә'мьр дае.
Әзьм хӧде у хwәйе дьнйае.

1958

ЗАР'А МЬН

Тӧ дури, дури.
Стәйрьк у нури.
Һ'ӧба мьн к'ури,
Бьч'ука мьн.

Бей тә бәдһ'альм,
Мәлул у лальм,
Qәй бежи кальм,
Шабуна мьн.

Нава шәведа
Мьн наве тә да.
Кәси щаб нәда,
Ширьна мьн.

Тӧ ньһа дури,
Нав хәwа к'ури,
Дә дури, дури,
Ә'зиза мьн.

1958

ЙАР

Колхозвана сурәтh'ьнар,
Йар, йар, йар,
Ль гöнде мә вәбу бьhар,
Йар, йар, йар.

h'әзар кани бь аве сар,
Йар, йар, йар,
Бунә ашьq у сазәндар,
Йар, йар, йар.

Т'әнс тöйи бәр мьн безар,
Йар, йар, йар,
Дә хәбәрдә, нәбә дьлсар,
Йар, йар, йар.

Тә h'öб да мьн, нәда мьн ч'ар,
Йар, йар, йар,
У әз бумә нәхwәш у-.жар,
Йар, йар, йар.

Мьнр'а бинә гöл у бьhар,
Йар, йар, йар,
h'öба мьнә сурәтh'ьнар,
Йар, йар, йар.

1958

ЗЬВЬСТАН

Зьвьстанə
Зьвьстанə,
Бəрф набарə,
Һəwa сарə,
Щəw у кани,
Ә'рд у хwəли
Qəр'ъминə.
Qəр'ъминə.

Дəшт у к'əwшəн
Һəвр'а бь щан
К'əтьн хəwe.
Нава хəwне
Əw бир тиньи
У дьбиньи
Бьһара хwəш
У тə'ва гəш.

Ль бəр малə,
Мина калə.

Нава бəрфе
У бəр сəрме
Чəндьк—чəнд дар,
Стŏхар у лал,
Дьһеньжьн,
Тьшт набежьн.

Зьвьстанə,
Зьвьстанə,
Бəрф набарə,
Һəwa сарə.
Щəw у кани,
Ә'рд у хwəли
Qəр'ъминə,
Qəр'ъминə.

1958

ЗЬВЬСТАН БУ

Зьвьстан бу, бәрф дьбари,
Мьн гот: «Чьqас тӧ к'ӧбари,
Мьн дьбини сьлав нади,
Бәсә дьле хwә тӧ дади».

Тә әз диса бе щаб һьштьм,
Бь деме һерс тә әз кӧштьм.
Дьле мьнда һ'ӧба тә к'ур,
Әз мам сәр ре стӧхар, мәлул.

Бь реч'а тә зьвьстан чу,
Ль гӧиде мә бьһар вәбу,
У тӧ роке буйи бәнги,
Тә дьле хwә да хортәки.

Лә'wәт кьрьн, лә'wәта тә,
Тӧ гьһишти мьразе хwә,
Мьн гот, хwәзьл ль wи хорти,
Кӧ тә пач'кьр бь левед т'и.

Ль сәр ч'ийа диса сарә,
Гӧндда диса бәрф дьбарә,
Ә'рд разайә бьн бәрфа чил,
У дьлизьн зар'конге жир.

Сәр ре диса тӧйи бәр мьн,
Һ'ӧба мьн к'ур, ә'зиза мьн,
Чьма начи к'ӧбар, к'ӧбар,
Чьма буйи мәлул, стӧхар?

Ч'ә'вада хәм, дьлда к'әсәр,
Тьшт нәмайә жь qиза зәр.
Т'әк qасәке мьн ньһер'и
У чу бәр бь т'аг'а жерин.

Мьн wе һ'ьзкьр, әwе жь wи,
Ле мер дәрк'әт йәки к'оти.
Һәй, т'әбийәт, щарна нәр'аст,
Qиза qәшщр'а әw йәк тә хwәст?

[illegible]

БЬҺАР

Ре дьчә харо—маро,
Ре̂ дьбә бәр бь ч'ийа,
Дьле̂ мьн чаwа зар'о
Ша буйә бой wан щийа.

Дора мьн бьһар у тә'в,
Жорда те бае һеньк,
У рәх ре жир у бехәw
Дькʼьшә ава тәньк.

Әз дьчьм у бе дәрдьм,
У̂ диса щаһьльм әз,
Ле дурва сьлав дьдьн
Кӧлилке гәвәз-гәвәз.

Дьстьрем бь дьлт'ьжи,
Дәнге мьн дур дьфьр'ә,
К'ьлама мьнда дьжи
Дорана бинхwәш, фьрә.

Qәй бежи мьн нә дийә
Шәһәр у ханмане wи,
Qәй бежи ньзам чийә
Реед дуз, асфалткьри.

1959

ПӘЙ БАРАНЕР'А

Ре дьрежә, ре дьрежә,
Ре һ'әр'ийә у qьр'ежә,
Ле әз дьчьм бе хәм у кӧл.
Дорбәре мьн кӧлилк у гӧл.
Дорбәре мьн бьһара xwәш,
Xwә-xwә щаһьл, xwә-xwә сәрxwәш.
Дьлда һ'әзар нет у мьраз,
У дьл дьстре минани саз.

Ре дьрежә, ре дьрежә,
Ре һ'әр'ийә у qьр'ежә.
Пәй баране рожә рьндә,
Ә'змап т'әмьз у бьльндә,
У әз дьчьм сәрqот, сьвьк,
Мьн радьмусә бае назьк.
Дьло шабә, дьло шабә,
Дәма ӧса һәр щар наба.

1959

АДАР

(Мина һ. Т'уманйан)

Адар кӧ һәйә, мәһәкә гежә,
Мәрьв ньзанә әw чь дьбежә.
Роке баран те, роке багәрә,
Роке бәрфа чил—qәрqаш дьбарә,
У роке жи тә'в ӧса шәwq дьдә,
Мәрьв һәw занә бьһара рьндә.
У бь we һәке адаре т'ьре,
Wәки әw занә заре бьһаре,
Занә хәйсәте бәрф—зьвьстане,
Шьла пайизе, гәрма һавине,
Wәки әw мәһә—данәдәһ мәһ теда,
Wәки әw занә һәр тьшт дьледа,
Wәки т'әк әwә нав гьшка занә;
Ле пьрс лещда те—к'а чь д'занә?
Хәйсәт гӧһастьн занәбуи инә,
Нивщи тьшт готьи чь к'аре тинә?
Дьһа п'ак инә—һьндьк заньбә,
Ле рьнд заньбә, т'әмам зањьбә.
На, wәләһ, адар мәһәкә гежә,
Кәс жә фә'м накә к'а чь дьбежә.

1959

ЛАWКЕ ДӘЛАЛ

Лаwке дәлал, лаwке дәлал,
Wәрә мьнр'а бьбә һәвал,
Гõнде мәда әзьм зәри,
Чьма õса дур дьгәр'и?

Чәнд хорте баш жь ви гõнди
Сәр мьн зува бунә бәнги,
Ле бой wана дьле хwәда
Һ'әта ньһа мьн щи нәда.

Жь Рәwане, хорте хwәнди,
Саләк т'õнә чь тõ һати,
Тә әз сотьм, әз һ'әлайдьм,
Бей тә, дәлал, әз щай дьдьм.

Әз qõрбана деме qәмәр,
Ч'ә'вед рәшә мина мәтмәр,
Тõ әвара бе һ'ив, тә'ри
Чьма õса дур дьгәр'и?

Wәрә дәлал, wәрә qõрбан,
Wәрә мале щәм мьн меван,
У гьлики мьнр'а бежә,
Дьле әвин бой тә гежә.

1939

ХАЧАТУР АБОВЙАН

Сьбе шәбәqе жь мале дәрк'әти,
У әw сьбә бу шәва ә'мре тә,
Жь мале дәрк'әти, пашда нәһати
У һ'әта ньһа жь тә хәбәр т'ӧнә.

Сал гьран бунә сәр сала qӧр'не,
Наве тә майә, гьһиштийә мә,
Ә'франдьнед тә нола баране
Бьһар хьстьнә дьле мәрьва.

Салед гьранда щьмаә'та мәр'а
Тӧ пьзмам буйи, бьраки бь дьл,
Һәр шьерәкә мә дьл—рӧһ'е тәр'а
Фә'мдари буйә, незик у ә'зиз.

Тә щьмаә'та к'ӧрд нишани хәлqе да,
Тә щьмаә'та к'ӧрд бьльндкьр дьһа,
У щьмаә'та мьн бь һ'ӧрмәта к'ур
Наве тә дьдә т'әв гьшка ньһа.

Сал гьран дьбьн сәр сал у qӧр'на,
У рйа тә дьчә нава qӧр'нада,
У әw рйа qӧр'на рйа щьмаә'тейә,
Ле тә ә'мре хwә wер'а гьреда.

НЬВИСК'АРЕ МӘЗЬН

А. М. Горкир'а

Һавинә, шәвә, разайә бажар,
Т'әк һивә һ'ьшйар у кӧр'әки жар.
Һиве п'әнще зив жорда дьбаранд,
Ле әwи кӧр'и к'әл у бин дьхwәнд.

Аг'е wи ә'сә wе бьгрә лехә,
Һәрке әw муме һьлдә у вехә.
Жь сьбе зуда һ'әта эваре
Әw дьхәбьтә дәрва у мале.

Гава һив дәрте, әw кӧр'е к'әмал
Бьн п'әнще һиве дьхунә һәрщар.
Жь wан шәвана сал дәрбаз бунә,
Мина аве ч'ем к'ьшйанә, чунә.

Әw кӧр'е нәнас, кӧ бь дьл у щә'д
Бьн п'әнще һиве шәв к'ьт'еб дьхwәнд.

К'ьт'ебе ӧса да щьмаә'та хwә,
Бьхунә т'әне—нә бьхwә, вәхwә.

Әwи гӧман да мәрьве к'әсиб,
Әwи qәwәт да шәр'ване ә'гит.
Бь qәләма хwә рабу чаwа мер
Әw мьqабьли дьнйа кәви, бекер.

Пәсне хәбате у мәрьва да
У чаwа мәрьв дьле wанда ма.

5—708

БОНА ЗАР·А

П'ЪШИКА МЬН

П'ьшика мьн бәләкә,
Дела п'ьшо хәләqә,
Т'ьме к'ефа we xwәшә,
Xwәр'а к'ӧбар дьмәшә
Ле пира мә һәр сьбә
Гәләк, гәләк һерс дьбә.
Дьбе:«Әw чь хәтайә
Һәрр'о те сәре мәйә.
П'ьшо т'әв wә дьлизә,
Паше те шир дьдьзә,
Дьнйа сәрда wәлгәр'ә,
Чь жи к'ӧбар дьгәр'ә».

П'ьшика мә бәләкә,
Дела wейә хәләqә.
Т'ьме к'ефа we xwәшә,
Xwәр'а к'ӧбар дьмәшә,
Һәрр'о т'әв мә дьлизә,
Шире пире дьдьзә.

1958

П'ЬШЮ ДЬШОН

Зозан дьбе: «Аве бинә».
Г'ӧле дьчә аве тинә,
Ав к'әландьн, сабун анин,
Т'әшта мале бәр xwә данин
Зозан дьбе: «П'ьшо бинә».
Г'ӧле п'ьшо дьгрә тинә.
П'ьшо кьрьн т'әшта мәзьн.
П'ьшо дьбе:«Чь дьхwәзьн?».
Зозан дьбе: «П'ьшо, п'ьшо,
Эме иро тә 'рьнд бьшон».
Шәлбькә ав сәр п'ьшо кьр,
П'ьшю анцах xwә хӧлаз кьр—

Чь qәwьмин, чь бу, чь бу?
—Ахьр әw ав гәләк тәрм бу.

1958

П'ЬШО ДЬЧӘ НЕЧ'ИРЕ

П'ьшо роке го: «Пирє,
Әзе һәр'ьм неч'ире».
Рабу дела xwә һ'әжанд.
Чу qӧлч'әки xwә тәланд.
Гава разан зар'е ч'ук,
П'ьшо щида хәwр'а чу,
У хәwнеда әwе дит,
Wәки щьлә'т у ә'гит
Әw к'әтийә нав мьшка
У qьр' дькә wаӊ гьшка.
Раст we дәме кәр'ә-к'әр'
Мьшкәк дәрк'әт сәwдасәр.
Пешбәри xwә нъһер'и,
Дора п'ьшо зьвър'и,
У мьшкева дела we
Гәст у рәви жь саwе.
П'ьшо жь qӧлч' рәвийә.
Xwә авитә нав щийа .

Һ'әта сьбе ләрьзи
У пәй мьшка нәбәзи.

Тьрсонәке мина wан
Гӧщар нәбьн неч'ирван.

1958

П'ЬШО НӘХWӘШӘ

Роке п'ьшо те дьбежә:
—Wәй, пьшта мьн гәләк дешә.
Чун у гази һ'әким кьрьн,
П'ьшо жер'а гот: «Дьмьрьм».
Һ'әким рабу ле нъһер'и
Жь поч'а we һ'әта сери
У сәре хwә бьр у ани,
Гот: «Чь бьдьм, чь дәрмани,
Ахьр п'ьшо нәхwәш нинә,
Әw гәләки дәрәwинә».

П'ьшо, п'ьшо, qә шәрм наки,
Чьма дәрәwe wa дьки,
Жь хәбата хwә дьр'әви,
У пәй мьшка qә нак'әви.
Һ'әрам бә әw нане һана,
Кӧ мә да тә һ'әта ньһа.

1960

П'ЬШО Ч'ЬЛӘКӘ

П'ьшика мьн ч'ьләкә,
Т'ернәхwәрә, бәләкә,
Әw напьрсә т'ӧ кәси,
Нан дьхwә жь һәр т'аси,
Әгәр сар бә, әгәр гәрм,
Нә ә'йб дькә, нә жи шәрм.

П'ьшика мьн нәфсәкә,
Әw т'ӧ кәси сә накә,
Һ'әрам дькә нане мә,
Хьраб дькә иште мә,
Буйә хәзоб у хәта,
Кәси накә мьнәта.

Пире гот: «Лехьн, лехьн,
Ч'ьле жь пьш дерхьн,
Бьгрьн дәри, п'әнщәра
У нәһельн т'ӧ щарә,
Wәки әw ч'ьла һана
Һ'әрамкә нане мала».

1960

ПОЭМ

ӘМ ШӘР' НАӼWӘЗЬН

Нә ощах мә, нә мал,
Нә де—бав, нә һəвал.
Гьшк һ'әдьмин, мьрьн
Жь кьрьнед дьжмьн.

Нава гӧнде wеран.
Нава шәва гьран
Ма т'әж—т'әне, бе мал.
Qиза к'аw у дәлал.

Ч'ә'ве wе бе һесьр,
Дьлда дәрд, дьлда кӧл.
Нава шәва һеньк
Жь гӧнд чу аw qизьк.

Бәре хwә да дәшта.
Бәре хwә да меша.
Чу у чу, кәр' у лал.
Qиза т'әне, бе мал.

Шәв у рож бе һәвал,
Бе хwәрьн у сьә'ар,

У ре дур бу, чәтьн,
У сәр ре п'ър' дьжмьн.

У дьчу у дьчу,
Биркър чьqас әw чу,
Е мә дур бун һәла,
Нәйар зор бун һәла.

Ле әw qиза урьс
Бь гӧман бу, бе тьрс.
У заньбу, wәки
Роке we бе орди.

We бе, qәwәт у зор,
У нәйаре хунхӧр
We һурхwәшкә щӧлә'т,
We азакә wәлат.

У qизьк шәв у рож
Бе сьт'ар, ре ле дож,
У п'ехас у бърчи
Бәр ордие дьчу.

Бърчибуне сәр ре
Qизьк к'әтә ә'рде.
Мьже гьрт ч'ә'ве we.
Мьжа мина шәве.

2.

Тә'ри дьк'әвә сәр меше һешин,
Вьра һеса дьбьн партизане мә,

У бона wәна щәw дька хӧшин,
Һенкае дьдә жь к'әнәре хwә.

Йәк руньштийә у хwәр'а дьстре,
Йәк к'ьнще хwәйи qәльши дьдру,
Т'ьвьиг дәстада бьн сийа даре
Хwәр'а разийә кӧр'әки бе ру.

Жь алие ре хортәки щаһьл
Бь гавед һеди кәр'ә-кәр' те wәр,
К'еләкер'а те мерәки аһьл,
Бәр сиите лаwьк әw qиза дәлал.

У әw орт'а wәр qизе датиңә,
Тен у т'оп дьбьн һәвал у һогьр,
У йәк жь wәна ава сар тинә,
Дьдьнә qизе. Ч'ә'ве хwә вәкьр.

Ч'ә'ве хwә вәкьр һьнәк ньһер'и,
Ньһер'и у гьрт ч'ә'ве хwә сутин.
—Жь бърчибуне,-хорт гот, зьвьр'и,
Чу руньшт хwәр'а бәр дара һешин.

3.

Шәр' дьбу йане тьштәки
Әw лаwьк у qизә дәлал
Һәвр'а бун мина дьләки,
Һәвр'а бун т'ьме у һәрцар.

Лаwьк жи мина qизьке
Бе де у бав бу, бе мал.

Лаwьк жи мина qизьке
Бе бәхт бу жь дәсте нәйар.

Һәрдö жи щьлә'т бун, бе тьрс,
Һәрдö жи нав гьшка ә'йан.
Әwана шәр' дькьр бь һерс,
Жь бәр wан дьр'әвин нәйар.

Шöхöле чәтьн у гьран,
Һәр щара дьспартьн wана,
Qәwәта wана бу Wәт'ән,
Гöллә бу һәвале wана.

У wана һ'ьз дькьр жь һәв,
Һ'ьз дькьр бе һ'әд у һ'әсаб.
Зәwьщин у һәрр'о, һәр шәв
Һәвр'а бун һәр дәра, һәр гав.

Тә'рйе гьртийә рубаре дьне,
Шәв нини буйә у разанә гьшк,
Һин нав ә'wрада һатә гьртьне.
Жь дарe qәтийа ч'ьqьлоки һ'ьшк.

4.

Т'әне дö мәрьв, дö һәвал—һогьр
Бь шьвәр'еа мешәр'а дьчьн.
Дьчьн кар'а-кәр', бе нишьq, агьр.
Дьчьн гöндәки т'ьжи бь дьжмьн.

Спартьн wана, wәки wе шәве,
Гöлләкьн йәки хайинь, нәмәрә.

Е кö һәр дәра мина гöре һар
Гöндие мәр'а бьбу кöл у дәрд.

Әw лаwке щаһьл у qиза дәлал
Һатьн сәкьнин ль qәрәхе гöнд.
Нав тә'риеда лаwьк тәлә-тәл
Мина рувийа хwә авитә гöнд.

Нава шәведа дар дьр'ьщьфьн,
Гöндан мәлулә бьн ә'wре гьран,
У дәqә мина ә'wре рәш дьчьн—
Бе ләз у һеди. Дьбарә баран.

Дьле qизьке нава шәведа
Зу-зу дьк'öтә, шьк к'әтийә wе.
Баран дьбарә нав тә'риеда,
Һ'öба дьле wе дәрәнг к'әт, нае.

Qиә щие хwәда бесәбьр дьбә,
У сәрма дькә бәр барана сар.
Шәв дәрбаз дьбә, незикә сьбә,
Гöнд щабе нәдә ча мәрьве бе зар.

Ньшкева дәнге гöлле к'әтә гöнд,
Qәлмәqалм рабу, һ'ьшйар бу нәйар.
У тә'риеда нав мәрк'әза гöнд
Мәрьв дьбәзьн у дькьн һәwар.

Дьле qизьке зу-зу дьк'öтә,
Qизьк ньқарә хwә зәфткә әдә,
Ле дәнгәк дьбә: «Тö сабьр бькә,
Жь щи нәләqә у пәбә тö диг»

У диса кәр' бу нав гӧндада һәр тьшт,
Гәло чь һатә сәре wи хорти?
Дьбә дьжмьна щи бь щи әw кӧшт?
Дьбә әw рәви, дьбә бу гьрти?

Әw чийә, wәки ә'рдер'а дьчә?
Әw гәло, к'ейә кӧ дькә нә'лин?
Qизьк тәлә-тәл бәр бь wи дьчә,
Дьлда тьрс у шьк у һ'әзар бьрин.

һ'ьзкьрие wе, һ'ӧба дьле wе
К'әтийә ә'рде бе к'омәк у сьст,
К'әтийә ә'рде у бәр ч'ә'ве wе
Ә'мьр же дьчә. Дьжмьн чә лехьст.

-Бежә qӧмандар, wәки мә әw кӧшт,
Wәки әw хайин к'әтә щә'ньме,—
Гот лаwке дәлал, у сәр пьште к'әт,
У ч'әве хwә гьрт һ'әта-һ'әтае.

5.

Тә чьма әз һьштьм т'әк—т'әне,
Ә'зизе дьле мьн?
Дәнге тә, к'әне qә нае,
Дәлале дьле мьн.

Әз мабумә бе мал у сьт'ар
Бәр дәрге мьрьне,
У тә әз чаwа тә'в у бьһар
Вәгәр'андьм дьне.

Тӧ бой мьн де у бав у бьра,
Мере мьни дәлал,
Нав ви шәр'е чәтьн у гьран
Буйи пьшт у һәвал.

Дьгьри к'ӧлфәт, бәр хwә дьк'әвә
Нава мешәда сәр мәзәле wи.
У дорбәре wе тә'ри у шәвә,
Бь дәрд у кӧлә дьле жьна би.

6.

Т'оп у т'әqандьн зува кәр' бунә,
Шәр' к'ӧта буйә, әw шәр'е гьран,
Мина ә'wре рәш роже рәш чунә,
Ньһа qә т'ӧнә гӧндәки wеран.

Бь шәвәр'еа нава зәвийа
Әз дьчьмә гӧнд у рож дьмьрә,
Щара ә'wльньм әз ль wан щийа,
Wан бәсте аза, бе сьнор, фьрә.

Тә'ри дьк'әвә wи гӧнде мәзьн,
Мьн qәбул дькә к'ӧлфәта урьс,
Бәр дәре мале дьч'ерә бьзьн,
Дора мә кәвотк дьгәр'ьн бе тьрс.

Әм руньштьна бәр дара сева,
Мина насе кәви әм qьса дькьн,
Жьньк ә'мре хwә мьнр'а дьбежә,
Ә'рде дьк'олә бь шьәкә кьн.

— Чь тəр'а бежьм, шəр'и гьран бу,
Мере хwə чə'лкьр мьн нава мешə,
У жь wи роке кŏр'əк мьнр'а бу,
Ле һ'əта ньһа дьле мьн дешə.

У ньһа дьжин-əз у кŏр'е хwə,
Сьфəте кŏр'и мина е баве.
Мала мə т'ьжи, мала мə ава,
Һəр тьшт жи һəйə мəр'а ве гаве.

Һаqас мəлултн, зəлулти мьн дит,
Һаqас һесьр дит мьн ə'мре хwəда.
Һаqас мере qəнщ, щаһьле ə'гит
Һатьн кŏштьне, сəqəт бун шер'да.

У иро диса нəйаред хуннхŏр
Шер' һазьр дькьн мьqабьли мə,
Диса əwана һар бунə ча гŏр,
Дьхwəзьн бенə сəр wəлате мə.

Мьн шəр' дитийə, əз шəр' нахwəзьм,
К'е к'ар дитийə жь дə'w у шəр'а.
Мəрве хəбате т'ŏ шəр' нахwəзьн,
Шəр' мəлултийə у кŏлə мəр'а.

Дəнге хwə бьр'и к'ŏлфəта бəдəw,
Зар'əк гьрийа мала щинарда.
Дора мə һеньк у дора мə шəв
У гŏнд разайə нава шəведа.

Сьбе бəрбанге əз жь wи гŏнди
Дəрк'əтьм у чум. Гŏнд бьла разе.
Чь кŏ мьн бьһист у чь кŏ мьн дит,
Иро əз wəр'а дьдмə к'аг'əзе.

1957

Һ'ƏТАНИ ЧЬЧАХ

1.

Дŏ сал бəре бу, дŏ бьһар бəре,
Тŏ һати бал мьн бəри эваре,
Тŏ һати мəлул, һати дьлт'ьжи,
Һ'але мьн пьрси, гот: «Чаwа дьжи?»,
Мьн жи мина тə һ'але тə пьрси,
Паше бона тə мьн ани к'ŏрси,
У əм руньштьн бəри эваре,
Дŏ сал бəре бу, дŏ бьһар бəре.

Бьһара хwəш бу, һеньк бу, сайи,
Ньзам чьqас wəхт тŏ бал мьн майи,
Щəw дьхŏлхŏли, дьстьра һеди,
Ав дьда ə'рде дəвзьһа у т'и.
Əз дьфькьрим «Чь хwəшə жийин,
Wəки дьхwəзи бьфьр'и ə'змин».
Ле тə жь ə'змин əз жорда аним,
Бь гьлие хwə əз жорда аним.

Дŏ сал бəре бу, дŏ бьһар бəре,
Тŏ һати бал мьн бəри эваре,
Ле һ'əта ньһа əw гьлие тə
Минани рожə мəлул у бе тə'в,
Мина гьрина нава шəведа
Һе дьжин, дьжин нав дьле мьнда.
Бəсə, ньқарьм хwə эди зəвткьм,
Дəрһəqа тəда əзе qьсəкьм.

2.

Рожəке һатьн у дə'wəт кьрьн,
Жь мала баве тŏ һьлдан бьрьн.
Ə'мре тə анщах паздəһ бьһар бу,
Дьле тə һəла дьле зар'е бу,
Ле wанар'а чь, к'е жь тə пьрси,
Гəло дьхwəзи мерки? Тŏ кəси!
Т'алаша к'е бу, wəки бьч'уки,
Wəки һе зу бу бежьи—тŏ буки.

Шəва тə пешьн чь шəвə рəш бу,
Шəва тə пешьн чьqас дьреж бу,
Тə т'ьре һ'əзар дə'бе гəж у һар
Дьле тə дьхŏи, е паздəһ бьһар.
У тə мере хwə жь we шəва рəш
Т'ŏщар һ'əз нəкьр. Гŏла чил-qəрqаш
Авитьн ə'рде у п'епəскьрьн,
We шунда эли чь һ'ŏб, һ'əзкьрьн.

Сьбе шəбəqе h'əта эваре
Тə хəбат дькьр дəрва у мале,
Тə ч'елəк дьдот, пəз, бьзьн дьдот,
Тə həр тьшт дькьр, к'е чь кö дьгот,
Тə ав дьаии, мал т'əмьз дькьр,
Тə к'ьнщ дьшуштьн, горə чедькьр.
Хəбат гəлəк бу, ле wə'дə hьндьк,
Чаwа hесабə əw бука рьндьк.

Щарке мере тə наве тə нəда,
«Qизе» йан «жьне»-əw бу наве тə,
Щарке тö бь дьл oə h'əмез нəкьр,
Щарке дьле хwə бəр тə вəнəкьр,
Щарке qə нəгот: «Qöрбана тəмə»!
həр гьлики wи тужк бу чa qəмə,
Əw сəр нəфса тə чаwа хwəйи бу,
Чьмки сəба тə п'ьр' qəлəн дабу.

Бьла щи бь щи шьлбə əw дəста
Кö qəлəн hьлда,
Бьла щи бь щи шьлбə əw дəста
Wəки qəлəн да.
Qəлəн h'öба дьл дьдə бəр к'ерə,
У qиза дькə həбуна мера,
Ле wəхте к'öлфəт малда həбуне,
Əw эди лалə, дəнге wе т'öнə.

3.

Дö сал бəре бу, дö бьhар бəре,
Тö hати бал мьн бəри эваре,

Щəw дьхöлхöли, дьстьра hеди,
У дорбəре мə тə'ри бу эди,
Ле əw бьhара, əw эвара хwəш
Бона тə нибу, тö хушка бəхтр'əш.
Сəрhатийа хwə тə мьнр'ə дьгот
У бь дəрде хwə дьле мьн дьсот.

Эди əмре тə h'ьвдə сали бу,
Тö бəдəw буйи, тə гöлвəдабу.
Бьhарə qəwəт-сəh'əт дабу тə,
Шəве рəша хwə дабу ч'ə'ве тə,
Мəша тə мина мəша хəзале,
Бəжна тə бəдəw мина чинаре.
Т'əк ч'ə'ве тə буи бе əшq у мəлул,
Мина нəйиза бе тə'в у зəлул.

h'ьвдə сале тə чa бьhара хwəш
Щьна дехьстьн хорт у лаwед баш.
У wи чахи бу, wəки тə дьлкəр,
Wəки тə хортəк h'əбанд у h'ьəкьр,
Тə həw зaнь-бу, нала дьчеда
Бой дьле тə т'и кэжне ам да.
Мəлултийа тə эди бида бу.
Дьле тə шa бу, дьле тə шa бу.

Əw хорта кöр'е щинаре wə бу,
Əw хорта йəкə мьтук, рувəрм бу.
Гава кö əw хорт расти тə дьhат,
Тə хwəр'a дьгот—мьрадə мьн hат.

У wи чахи бу, кӧ тә qьраркьр
У гот-мьн әw хорт бе һ'әсаб һ'ьзкьр.
Һәрке әw бежә—wәрә бьр'әвьн,
Wир'а ә'сәйи әзе бьр'әвьм.

Һей, һ'ӧба дьла, һей, һ'ӧба дьла,
Тӧ ә'мьр дьди кӧлилка, гӧла,
Гӧмане дьди тӧ дьле щаһьл,
Мәрве т'әнер'а дьби пьшт у мьл.
Ль щие бе ре, тӧ ре дьбини,
Мәрве бе ч'арр'а тӧ ч'аре тини.
Тӧ шәва тә'ри дьки рожа гәш.
Тӧ ә'мре мәлул дьки ә'мре хwәш.

4

Дӧ сал бәре бу, дӧ бьһар бәре,
Тӧ һати бал мьн бәри эваре,
Щәw дьхӧлхӧли, дьстьра һеди
У дорбәре мә тә'ри бу эди.
Ӧса һеньк бу, хwәш бу дора мә,
Ле гьлие гә минани qәма
Бьриндаркьрьн дьл-щәгәре мьн,
Дьл—щәгәре мьн.

Рожәке әw хорт жь гӧнде wә чу,
У дьнйа тәр'а диса бьч'ук бу,
Тӧ мәлул майи минани бәре,
Мина хәзала бе һәвал, т'әне.
Минани рожа бе әшq у бе тә'в.

Минани хорте ә'мьрһ'ьз, бе ч'ә'в,
Тә гот: «Чь бькьм, әз к'ӧда һәр'ьм,
Дьнйа тәнг буйә бона дьле мьн».

Чәнд щара чуйи мала бave хwә,
Дьле хwә вәкьр тә бәр дайка хwә,
Де гот: «Чь бьки, бәхте тә әwә,
Тӧ зар'а бинә, зар' һ'ӧб у тә'вә,
Зар' бой де т'ьме шабуне тинә,
Һьнге дьле тә вала наминә».
У бой бәхте тә де дьк'әwгьри,
Дьлда дәрде тә у һ'әзар бьрин.

У тӧ һәр щара жь мала бave
Гава дәрдьк'әти, щәwә рәх мале
Тәр'а дьстьра минани бәре,
Qәй бежи дьгот: «Дә, зукә, wәре,
Wәре, әм һәвр'а диса бьлизьн,
Wәре, әм һәвр'а диса бьбәзьн
Минани бәре,
Минани бәре».

Зар'отийа хwә тә бир дьани,
Листьк у к'ьлам, пaше әw хьни—
Мәк'т'әба wә кәвн, рийа һәр сьба,
Бьн мьле тәда дәста к'ьт'еба,
У һ'әвт сале хwә wе мәк'т'әбеда,
Әw хwәндьна баш кӧ мәк'т'әбе да,

У әw рожа рәш, гава баве тә
Тәр'а гот: «Бәсә әw хwәндьна тә»,

Чаwа мәрве т'и, wи чахи пәй һәв,
Тә һәqас к'ьт'еб хwәндьи рож у шәв,
Пешийа тә вәбу дьнийаке т'әзә,
һ'әзар мәрве qәнщ, мәрве дьлаза
Нав к'ьт'ебада тәр'а хәбәрдан
У щаба гәләк, гәләк пьрса дан,
Жь wан к'ьт'еба дьлда реч'ед к'ур
Тӧ бь фькра хwә фьр'и дур у дур.

К'ӧйә әw ә'мьр, ә'мре к'ьт'еба?
Хwәндьи нивщи ма, бав нзьи нәда,
Паше тӧ һәла зар'о данә мер,
Әw жи бь qәләм, qәләме бе хер,
Мер жи бона тә qә нәбу һәвал,
Тӧ бәр мәзьна майи кәр' у лал.
Дьбежьн, wәки ә'дәт бсанә,
Әw ә'дәт кӧлә бона инсанә.

5

Дӧ сал бәре бу, дӧ бьһар бәре,
Тӧ һати бал мьн бәри эваре,
Щәw дьхӧлхӧли, дьстьра һеди,
Дәрәиг бу эди,
һиве п'әнще хwә авитә сәр мә,
Ава щәwеда сийа мьн у тә

Wә'дәки дьреж һа дьләрьәни,
һа дьләрьәни.

Wи чахи эди зар'е тә һәбун,
Зар'е тә qиҙәк, се кӧр'е жир бун,
һ'ӧба дьле хwә тә т'әмам да wан,
Тә бона wана хwә кьрә qӧрбан.
һәр йәк жь wана бона тә ә'мрәж,
һәр йәк жь wана бона тә тә'вәк.
Т'ӧ бьһар һәqас шабун нәдьда,
Чьqас к'әне wан нава маледа.

Зар'а тӧ бь дьл һ'әмез дькьрьи,
Сӧр'а дьле хwә бәр тә вәдькьрьи
У wәхте бса тә т'ьме дьхwәст
Дьсл зар'байи. Ча бәре п'ехас
Бьбәзиайи т'әви һәвала,
У бьчуайи дер'а нәwала,
Стрин бьк'әта дисa дьнге га,
Wәки әw стрин нае дәрхьста

Ле әw сал чунә. Чь чунә, нае
Лайик жи т'ӧнә кӧ бежи—дае.
Мер һәвал нинә—дьле хwә вәки
Бәр wи qәсәки.
У бса дәрк'әт, wәки дьчуда
Qә йәк т'ӧнәбу дина хwә бьда,
К'а чаwа дьжи, к'а чь дьхwәзи,
К'а чь нахwәзи?

6

Дӧ сал бәре бу, дӧ бьһар бәре,
Тӧ һати бал мьн бәри эваре
У жь we роже һ'этани ньһа
Ьәнгзе тә мәлул расти мьн нәһат.
У әз ньзаньм, ньһа, ве гаве,
Тӧ чаwa дьки, чь дьки, к'аwе,
Ле гьлие тә бира мьнданьн,
Әw гьлие кӧ тә мьнр'а готьн.

Тә һьнге дьгот, wәки мере тә
Колхозедане у дьхәбьтә,
Wәки ә'мре wә т'ер у т'ьжийә,
Wәки ньзани тәнгаси чийә,
Зьк т'ерә, ле дьл бе һ'ӧб мәлулә,
Ле дьле мәлул минани кӧлә.
Мер фә'м нәдькьр хwәстьна дьлә.
Гава бәтал бу, т'әв мера дьма.

У ӧса т'әне һәр гав эвара
Дьмайи мале тӧ т'әви зар'а,
Һ'әвте дӧ щара тә газет дьхwәнд,
Газет кӧ шәһәр бона wә дьшанд,
Газет кӧ дәрте бь зьмане де,
Бь wи зьмани кӧ ль тә хwәш те.
Тә хwәр'а һәрт'ьм дьхwәнд «Рйа т'әзә»,
Тә дьдит ә'мьр чьqас бь ләзә.

Тә дьхwәнд, wәки щьмаә'та мә к'ӧрд
Ньһа һәр дәра-бажарбә йан гӧнд,
Бьн тә'ва шеwре, кӧ дейә һ'әлал,
Т'әви щьмаә'тед майин бәхтәwар
Сәрбәст у аза, бе хәзәб дьжи,
Ә'мре wи мина пайиза т'ьжи,
Һәрке газет жи нәхwәнда эди,
Әw гьшк тә хwәхwә бь ч'ә'ва дьдит.

Тә дьхwәнд, wәки лаwед мә к'ӧрда
Һәр сал жь гӧнда,
Минани хорте мьләтед дьне,
Дьчьнә шәһәр бона хwәндьне,
Qиз жи дьчьнә мәк'т'әбед бьльнд,
Qизе мәйә к'ӧрд, qизе әәнщ у рьнд.

Дӧ сал бәре бу, дӧ бьһар бәре,
Тӧ һати бал мьн бәри эваре.
Э һ'эта ньһа бәр ч'ә'ве мьни,
Тӧе бира мьнда дьреж бьмини,
Чьмки кӧла тә—әw кӧла мьнә,
Бона дьле мьн һесабун т'ӧнә.
Расти жи, гало һ'этани чьчах
Qизед мина тә бькьн ах у wах?

7

Wәр'а дьбежьм, һун щаһьлед к'ӧрд,
Кӧ ньһа дьжин ль шәһәр у гӧнд,
Wәр'а дьбежьм, һун к'ӧрде хwәнди,
Wәр'а дьбежьм, һун к'ӧрде бәнги

Һ'әтани к'әнге нав ә'мре мәда,
Нав ә'мре мәда, ә'мре к'ӧрдада
Әw ә'дәт бьжин, әw ә'дәт һәбьн,
Е кӧ ә'мре мә qә пешда набьн.

Wәлате мәда
Щьмаә'та мә к'ӧрд ә'йни гӧлвәда,
Бона we вәбун һ'әзар ре, дәри,
У әw жь ә'мре к'әсиб у тә'ри
Бәре хwә гӧһаст бәр бь рожа гәш,
Бу хwәйе ә'мре бәхтәwар у хwәш,
Бу сәрбәст, к'ӧбар у бь дәнге зиз
Стьра әв рожа хwәйә п'ьр' ә'зиз.

Әм к'ӧбар дьбьн бь ә'мре хwәва,
Ньзаньн чийә саwа нав шәва,
Ле гәло әw йәк бәсә бона мә?
Әз wә дьпьрсьм, һун к'ӧрде занә
Һ'әтани к'әнге гәләк жьнед к'ӧрд
Ль шәһәр у гӧнд
Wи һ'алидабьн, һ'але сосрәтда,
У т'әне жьнбьн? Әw к'е изьн да!

Гәло бәс нинә, wәки жьне мә,
Wәки хушке мә, wәки qизе мә
Рожа иройин бь ә'дәт бьжин,
Бь ә'дәте кәвн, кӧ кӧлә у шин,
Е кӧ буйә нир бона ә'мре wан,
Нирәки сосрәт, нирәки гьран.
Е кӧ наһелә бәр т'ӧ мерәки
Ләве хwә вәки.

Әз wәр'а дьбем, һун к'ӧрде хwәнди,
Әз wәр'а дьбем һун к'ӧрде бәнги,
Һ'әтани к'әнге qиза һе бьч'ук,
Qиза бь qәләи һьлдьн бькьн бук,
Ахьр әw гьшк бәр ч'ә'ве wә дьхьн,
У һун т'ӧ щара дәнге хwә накьн,
Qәй бежи һун жи мина нәзана
Дьбен—ә'дәтә, чь бежи wана.

Бәсә ре бьдьн әм wан ә'дәта,
Е кӧ хьрабьн у т'ӧ к'ар надан,
Е кӧ жьна к'ӧрд бе һ'ӧрмәт дькьн,
Е кӧ дьле wан бьриндар дькьн,
Е кӧ наһельн, wәки qиза к'ӧрд
Бона хwәндьне дәрк'әвә жь гӧнд.
Бәсә ре бьднә ә'дәте ӧса,
Бәсә әм әди бьминьн дьлсар.

Дӧ сал бәре бу, дӧ бьһар бәре,
Әw һатә бал мьн бәри эваре,
Әw к'ӧлфәта к'ӧрд бь дьле т'ьжи,
Һат у qьсәкьр кӧ чаwа дьжи,
У дәрд—кӧле we мьн бәр wә вәкьр,
Wәки заньбьн кӧ ә'дәт чекьр.
Һун к'ӧрде хwәнди,
Һун к'ӧрде бәнги.

1959

Йанвар-феврал

ДИЛБӘР

I

Ба те, баран дьлилинә,
Дилбәра к'аw аве тинә.
К'е кӧ рева wе дьбинә,
Зьманлалә, эди динә.
Бәшәра wе чь ширьнә.
Дьле кәвьр дьһ'әлинә.
Титал рәх ре сәкьниийә,
Ах, дьле wи ӧса т'ийә!
Чь дьxwәзә хорте щаһьл?
Аве, wәхте баранә, шьл,
Ўане бь дьл wе рамусә?
Qиз wе бежә—бенамусә.

Ба те, баран дьлилинә,
Дилбәра к'аw аве тинә,
Рәх Титалр'а дәрбаз дьбә
У дьле wи xwәр'а дьбә.

Лаwьк майә шаш у безәр,
Әw qиз к'ӧбарә у дьлсар
Ча ч'иййе Әләгәзе.
У wе лә'зе
Qиз qасәке дьсәкьнә,
Щер'е аве жорда тинә,
У һәw зани әw дьбежә—
Рйа кание чь дьрежә.
Ле тӧ, Титал, баwәр нәкә.
Әw ре бой wе г'ьме йәкә,
Баwәр нәкә, wәки Дилбәр
Wәстийайә. Лал, бе хәбәр
Сәкьниийә әw бона тә,
Гәк бона тә.
Зу незикбә, бьльпьтә,
Qизьк майә һивийа тә...

Ба те, баран дьлилинә,
Һәрдӧ дьле әвин т'инә.

—Жь мьн чьма тӧ дьр'әви,
Бежә чьма?
Чьма ӧса тӧ бе рә'ми,
Бежә чьма?
Мина бәрфе әз дьһ'әльм
Жь һ'ӧба тә,
Мьразе мьн, әз бәдһ'альм
Бе х'әне тә.
Мьн гот: Тӧе ане бьди,

1—501

Ахьр г'имә,
Ав чийә кӧ аве нади,
Шәwьтимә.

—Титале мьн гежә, гежә,
Әw ньзанә чь дьбежә.
Әw ньзанә, wәки Дило,
Чаwа һәрт'ьм, ӧса иро,
Минани wи дьшәwьтә,
Минани wи дьп'әр'ьтә.
Титале мьн һәла зар'ә,
Дьле Титал һәла сарә,
Ле һәрке на, бежә, чьма
Әw һ'ӧба тә ча гьля ма?
Һәрке һаqас мьн һ'ьз дька,
Чьма тӧ qәт шӧхӧл нажи,
Хwәзгинийа тӧ бьшинә,
Дило бой тә зува динә,
Титале мьн,
Ә'зизе мьн.

2

«Ща, лао, зукә, qӧрбана тәмә,
Ща, wәрә мьир'а бьньвисә нәмә»:—
Мьсто бәр дери гази һ'әсо кьр,
Һ'әсо бона wи һәм кӧр', һәм һоьр,
Дәстхwәта бәзи һӧндӧр'е мале.
Рева т'әпәк да сәре Хәзале,
Жьчәлтә дәрхьст qәләм у каг'әз

У руньшт бь ләз.
Мьстое шьван кәле шестсали
Сәр кӧлав руньшт, qәльн дәрани
У гот: «Бьньвисә, qӧрбана тәмә,
Бьранге хwәр'а бьньвисә нәмә.
Бәре сьлаве жер'а бьшинә,
У беже бьла мә бьбахшинә,
Wәки әгләкьр мә щаба нәме.
Һ'але мә хwәшә у исал әме
Дәрбази мала т'әзә бьн эди
У һеди-һеди
Әме бь ә'мре т'әзәва бьжин,
Ӧса чаwа кӧ шәһәрлу дьжин.
Кӧр'е мьн дәлал, лӧһ ль эваре
Хwәзгини һатьн бона Дилоәре,
Ч'ә'ве wән зува сәр хушка тәйә.
Зә'вә—Титале щинаре мәйә.
Мьн гот: щинарно, мьн бьбахшиньн,
Әзе сьбе зу нәме бьшиньм
Лаwе хwә башр'а, wәки әскәрә,
К'а әw әшкәрә
We чь бьньвисә, фькра wи чийә,
Гәло разийә?..»

3

Хwәш бьһарә, хwәш бьһарә,
Бәрфа ч'ийа зарә—зарә,
Ав дьк'ьшьн, дьхӧлхӧльн,
Дәшт у нәwәл дьхәмьльн.

Ґе к'алина пәз у бәрха,
Ґōнди шаңә, әшqьн, сәрхwә
Ча хортәки сәрхwәш у ша
Ьаки ћеньк те жь дәшта,
Те у рева—бешәрм, аза,
Һ'әмез дькә жьн у qизә
Радьмусә сурәте wан
Бь дьл у щан.

Бәнги у ша, дьлда мьраз,
Дилбәр сьвьк дьчә ћәвраз,
Ьәр бь ферма ль сәр т'әпе,
Дәзмала хас дәсте ч'әпе,
Дәзмала, кō бона Титал,
Әwе нәхшкьр wәхтә бәтал
У бь т'еле тәньк у хас
Сәр ньвиси дō наве нас.
Дилбәр дьчә у дьстьре
У кōлилке рәх шьвәр'е,
Дәшт у ч'ийа ә'рд у ә'змаи
We сә дькьн бь дьл у щан.

Бьһар хwәшә, жийин хwәшә,
Лаwке мьн жь гьшка башә,
Жь һ'ōба wи дьл сәрхwәшә.

Әw шьване кәрие пезә,
Ль ван щийа әw дәнгбежә,
Ьой мьн һ'ōба хwә дьбежә.

Һ'ōба лаwке мьни дала
Ьона qиза Мьстое кал
Ьу каникә сар у зәлал.

Бае ћеньк, бае бинхwәш,
Тō к'ьләма дьле сәрхwәш
Ььгһини лаwе мьни к'әләш.

— Зукә, Дилбәр, зукә, qизе,
Ч'еләка тә эди дьзе,—
Алие ферме кьрьн гази,
Дилбәр бәр бь ферме бәзи,
Сәр заре we наве Титал
У хәбьти мина ћәрщар.

. . Тә'ри эди к'әтә ә'рде,
У ль т'әwле бина шир те.

4

Сьбә сафи буйә, гар'ан чуйа ч'ере,
Сәр ћешиае ави дьбьрьqә ћәла,
Ава кание сар ћа дьр'ьжә сәр щер',
К'ьлама хwә дьстре, к'ьлама п'ьр' сала
Qиз у жьнед щаћьл ћәвр'а хәбәр дьдьи,
Хәбәрдана wана дьх'ьшә мина аве,
Паше йәко—йәко щер'е т'ьжи дьбьн,
Qиз у жьнед майин пәй ћәв теңә аве
Те щинара Мьсто у дәстхwәда дьбе:

—Ле, ле, qизно, сәкън, тыштәки бежьм wә,
Жь һ'әмиде Мьсто бәрбанга ве сьбе
Хортәки че, к'әләш бавр'а ани нәмә.

—Һәйә—т'ӧнә щаба хwәзгинийа дайә,
—Е, к'е занә һ'әмид чь дьнвисә ижар.
—Титал зуда һивйа әwе нәме майә,
Әw жь һ'ӧба Дило буйә хортәки жар.

—Тә эм кӧштьн, бежә, дә хәбәра бьр'еж.
—К'а дьһельн, wәки әз дәве хwә вәкьм,—
У щинара Мьсто—Зина зьмандьреж.
Wанар'а гот: Сәкьн...

Һ'әмид ньвисийә кӧ мьqабьл нинә,
Wәки Титал бьбә зә'ве мала wана.
Һәрке һәрдӧ щаһьл бона һәвдӧ т'ишә,
Бьла баво т'ӧщар нәбежә wана: На.
Т'әне Дилбәра мә бе qәлән бьдьн мер,
Һәрке qәлән һьлдьн, әз кӧр'е wә нинiьм,
Дьбе, бәсә һәр'ьн пәй qәләне бекер,
Дьбе, ньһа эди wә'де бәре нинЬн.

—Һ'әмид динә, чийә, тьште бса дьбә?
—Мерьк раст дьбежә, әw qәлән к'ӧр'а һат!
—Һәрке qәлән нәбә, һ'але мә wе чьбә?
—Һ'але мә wе гәләк башбә, мәт'а Нәбат.

Йәк гӧнәк'ар дькә гьлие кӧр'е шьван,
Йәк һерс дьбә сәр wи, жер'а дьдә ч'ер'ә.
Гьлие wанда дьжин ә'дәте кал—бавән
У әw гьлие wана тужьн мина к'ера.

Ле дӧ qизе щӧлә'т бь к'әл, бь дьлт'ьжи
Ньфьр'а qәләи дькьн у ньфьр'а wанда
Хwәстьн у мьразе гәләк qиза дьжин.
Е кӧ заньн һ'ьзкьи, әвинти дьладә.

5

Пешбәри гӧнд бәста фьрә,
Һәспе һьлдә у бьфьр'ә.
We бәстеда зәви, чиман,
У сәр wана т'аса ә'зман.
У паше теи п'еше ч'ийа,
Жь һешиайа ль wан щийа
Те бинәкә бсайә хwәш,
Wәки мәрьә дьбә сәрхwәш.

Авто дьчә щне ч'ере.
Рож ыяв бйуә. Гӧнд ма жерә
Дилбәр т'әви ч'еләхдоша
Дьчә ч'еләка бьдошә.
Ль we бәста раст у фьрә
К'ьлама wан дур дьфьр'ә.
Гьһиштьн щи, һәр йәк жь wан
Чу нав һ'әйwан,
Гьран у бе гьли—готьн

Дəстпекьрьн ч'еләк дотьн.
Жь гӧhана шире т'əзə
Ләмә-ләмә, жер дьбəзə.
Жь бина шир
К'ефхwəш буйə Дилбəра жир,
У дьле we бе хəм дьстре.
Əwe т'ьре
Кӧ həр дəра дəwса аве
Шир дьк'ьшə. У бона we
Жь бина шир хwəштьр, четьр
Т'ӧ тьшт т'ӧнə.

Гава h'əму ч'еләк дотьн,
Диса к'əн у гьли—готьн.
Дилбəр рабу у гəр'ийа
Щие h'əйwан дьч'ерийан.
Дит кӧ əw щи бона дəwар
Qə рьнд винə. Һерс бу Дилбəр
У дьране хwə ч'ьр'канд,
Qəй бежи кӧ к'ӧлмəк ледан.
Чу сəкьни əw бəр гаван.
—Əw чь щийə бона h'əйwан.
Тӧ набини, wəки вьра
Бона ч'ере т'ӧ тьшт т'ӧнə.
Тӧ гавани, йане хəта!
Бежə, чаwа тə изьн да,
Wəки h'əйwан т'ер нəч'ерə?
Wир'а Дилбəре да ч'ер'ə.
У ӧса бу, wəки гаван

Бьн тəйрока wан хəбəран
Шаш бу у ма кəр' у бе зар.
Ча сəрдакьң авəкə сар.

6

Жь Т'ьлбисе, жь Рəwане
У жь гӧнде незик у дур,
Һьнəк бь к'ом, һьнəк т'əне,
Һьнəк жи бь зар'е хwə hур,
Ханди һатьн гӧнде к'ӧрда,
Бь дəф—зӧр'не чун пешийа wан.
Нава гӧнда шайи п'елда
У гьһиштӧ h'əта əзман.

Мала h'əсəнда к'еф, дə'wəт,
Титале wи дьзəwьщə.
Диса щаhьл, диса qəwəт
Һ'əсəн бь əшq те у дьчə.

Сиар чунə мала буже,
Руви щаб бьр бона Мьсто.
Мала Мьсто бу əшq у к'еф.
Һəв, дəфчие дəфе хьсто,
Зӧр'нəчие сурəтт'ьжи,
Оса лехьн, wəки həр йəк
Wəки кале əхтийар жи
Бьр'əqьсьн бь дьл у щə'д.

—Бә'лги анин, бә'лги анин,—
Щаб гьһиштә гöһе Тиҭал,
У әw рабу ль сәр хани,
Дит кö Дилбәр—к'аw у дәлал,
Бь сиари т'әв сиара
Бәр бь мала баве wи те.
Дайка Тиҭал бь әшq хwәр'а
Дькә гази: Бука мьн һат.

Дә'wәт кьрьн се рож, се шәв,
Се рож, се шәв дәф у зöр'нә,
Се рож, се шәв чәндьк чәнд ч'ә'в
Хәw нәдитьн. Qöдум т'öнә
Нав чонгада, wәки рабьн
Бьр'әqьсьн, ле дә'wәти
Һе дьхwәзьн бь дьл шабьн,
Бьр'әqьсьн бь ә'дәти.

Хандийа хар нане мале,
Т'опайи сәр нан авитьн.
Бой Дилбәре, бой дәлале,
Бой Тиҭале qәмәр, эгьн,
Хwәстьи, wәки бәхтәwар бьн,
Wәки бьжин т'ер у т'ьжи,
Wәки һәвр'а бь дьл-щан бьн,
Нәбьн һ'әwще нане т'ьси

7

Тәйрту ша дьбьн бьһара хwәшва,
Дайик ша дьбә зар'е хwә башва,
Ле бой Дилбәре мере wе щаһьл
Бәхтәwарийә у хwәстьна дьл.
Дилбәра хwә рьнд әw дьһ'әбинә,
Гава qасәке әw we набинә,
Дьнйа тәнг дьбә бона дьле wи,
Бона дьле т'и.
У гава щарнә де-баве Тиҭал
Дьчьнә щики wәхте хwә бәтал,
Тиҭал к'аwа хwә дьдә сәр даста,
Qәй бежи Дилбәр бәрхә нав бәста.
Рекә дуо чүйә у wәстийайә,
Ньһа сәр синге шьване хwәйә,
Бой дьле wи т'и Дилбәр канийә,
У жь бәхте хwә Тиҭал разийә.

Һәрр'о, һәр сьбә
Тиҭал радьбә,
Пәзе колхозе раст дьбә мерга,
Дури мәрьва у дури дәнга,
У дьч'еринә һ'әта эваре,
Эваре дисa вәдгәр'ә мале.

Минани бәре Дилбәр ль ферме,
Сәрме у гәрме,
Эвар бә, сьбә,

Хәбата хwәва т'ьм мьжул дьбә,
У ч'еләке we нәһ'ийа wанда
һ'әмушка зә'фтьр, п'ьр'тьр шир дьдан.
Наве Дилбәре гьшкар'а нас бу,
Дилбәр дәлала колхоза гӧнд бу.

8

—Әw чь жьнә, wәки дьчә щьвате,
Әw чь жьнә, жь щьвате дәрәнг те,
Титал, лао, гӧр'а дайка хwә бькә,
Тӧ нәһелә жьна хwәйә рьндькә,
Wәки хорте гӧндр'а һәр'ә щьвате,
Wанр'а рабә у бьк'әвә һ'ӧщәте.
—Ахьр, дае, комсомолә, борщдарә...
—Һьш бә, ахмах, Дилбәр жьнә, нә зар'ә,
Wер'а бәсә, чьqас әw ма комсомол...
Сәр кӧр'е хwә һерс бу Һ'әсән—ч'ә'вәк кор.

Титал рабу, мале дәрк'әт дьлт'ьжи,
Әw чь бькә, де—бавер'а ча бьжи?

Дәрва сарә, ль һәр дәра бәрфа чил,
Тӧ һәw зани qәр'ьмийә бә'ра шир.
Нә дәнг, нә һ'ьс, гӧнд разайә, шәвә, шәв.
Ле жь ә'змин һ'әзар стәйрьк, һ'әзар ч'ә'в
Һ'әта сьбе ишьqа хwә дьр'ежьн.
Һ'әта сьбе ч'ир'оке баш дьбежьн.

Әw к'ӧда чу, чьма нае һаqас wәхт?
Дилбәр һивйа Титал майә нәр'ьһ'әт.

Титал чькә, ча сәрwәхткә Дилбәре,
Чаwа беже, wәки минани бәре
Әw нькарә эди һәр'ә щьвата,
Меркьрийә, гәрәке руне малда,
Руе wеда бав жер'а да хәбәра.
У т'әк—т'әне Титал мәлул дьгәр'ә,
Дьлда Дилбәр, һ'ӧба wейә алави,
Дьлда бьрин жь хәбәре баве wи.

Дилбәр майә һивйа мере хwә шьван,
Һ'әта сьбе хәw нәк'әтә щот ч'ә'ван.

9

—Эвара тә хер, чаwани хати?
—Wәй, тӧ хер һати, сәр ч'ә'ва һати,
Хӧде мьразе зар'е тә бькә,
Хати бьла хwә qӧрбана тәкә,
К'әрәмкә мале, пә'ри нан бьхwә.
Сәдьре колхозе мерәки сәрхwә,
Чу к'әтә мале. Һ'әсән мале бу,
Әwи сәдьр дит у жь щи рабу,
Меване ә'зиз бь дьл qәбулкьр
У к'еф—һ'але wи, жьна wи пьрскьр,
Ле дайка Титал чу хwәрьи ани,
Бәр меван дани.

Сәдьр хәбәрда дәрһәqа гӧидда
У дәрһәqа we к'ара мәзьнда,
Кӧ колхозе стәнд.

Гот, wəки чаwа малед кəвн у тəнг
Тенə hьлдане у дəwса wана
Гŏндда колхозван
Ханмане т'əзə хwəр'а чедькьи.
Чьма ченəкьн?..
Гава əwана колхоза мəда
hьндьк настиньн жь рожхəбата.
—Чьто мəрьвьн колхозване мə.
həр тьшти дькьн, qə чи мə кемə?
həма əм hьлдьн кŏр'е тə шьван,
Qəй бежи занə əw заре h'əйwан.
Ле Дилбəра wə, бука wə дəлал.
Нав хəбатеда бь исаф, h'əлал.
Гьшк wе нас дькьн нəh'ийа мəда,
Чьqас ньвисин дəрhəqа wеда.

Сəдре колхозе хеләке кəр' бу.
Хwəрьна бəр wи зува сар бьбу.

Əwи qəстана лурва дəстпекьр.
Əwи qəстана ŏса дьрежкьр,
Кŏ аг'риеда h'əсəир'а бежə:
—Дилбəра hежа
Сьбе гəрəке həр'ə Рəwане.

Мина ə'wре рəш, ə'wре баране
H'əсəн мə'дəкьр,
Дəнге хwə нəкьр.

—Ча ч'eлəкдоша пеш жь нəh'ис
Гəрəке həр'ə шеwрдарие.

H'əсəне малхwе дьhа мə'дəкьр
У мина бəре дəнге хwə нəкьр.

H'əсəн мерəки ŏса бу гŏндда,
Wəки т'ŏ щара изьн нəдьда
Жь ə'дəте кəви, е кал у бава
Ощаха wида мəрьв дурк'əвə.

10

Сал чьqас лəзьн, чь зу дьбəзьн.
Мьсто ша дьбə. Кŏр'е wи мəзьн
Жь эскəрие hатийə мале—
Бəшəрхwəш чаwа тə'ва бьhаре.

həла гəлəки щаhьл бу h'əмил,
Гава эw чу шер', бь ч'ə'ве хwə дит
Бьрин у мьрьн, хун, гŏнде wеран,
Хwə-хwə жи шəр'кьр миwани мерə.
Чəндьк чəнд щара эw бьриндар бу.
Ле диса рабу,
Дьлда кол-дəрде дайике бебəхт,
həр ч'ə'ва həр wəхт:
hеськре зар'е бе де у бе бав,
Нава шоведа агьр у алав
Сəр гŏнд—авана,
У шəр'кьр, шəр'кьр эwи бой wана.

Бой мале wеран, бой дайке рəбəц.
Бой зар'е эт'им, кö мабун бе к'əн.
Бой ощаха хwə, щьмаə'та ə'зиз,
Бой к'ьламе хwəш, кö бь дəнге зиз
Минани бəре бьстьрен, шабьн,
Бой we, кö мəрьв һəр сьбə рабьн
Бь дьле һеса,
Шəр'кьр бой wəт'əн, wəлате аза
һ'əта аг'рие,
һ'əтани рожа алт'ьндарие.
Ду шер' öса жи ордиеда ма.
У сал пəй сала
Wə'дə пивандьн бь бəза хwəьа.
Гöнд—бажаре мə диса бун ава.
У роке wə'де һ'əмид жи гьһишт,
Əwи пəй хwə һьшт
һ'əзар гöнд, бажар, щие нас-нəнас,
Чаwа офисер у чаwа мерхас.
Жь ордие əw вəгəр'ийа гöнд
Мала баве хwə, wаре хwəйи рьнд.
...Чəнд рож нəк'ьшанд у һ'əмид эди,
Мина мəрьве бой хəбате т'и,
Хəбьти ферма колхоза гöндда.
Чəнд мəһа шунда
Ə'йан бу чаwа хəбатчики рьнд,
Бу һ'ьзкьрие т'əмамийа гöнд.

Wəй, Дилбəре, wəй Дилбəре,
Чьма Титал мина бəре
Тəр'а ширьн хəбəр надə,
Чь бу əw хорт, хорте садə,
Е кö бой тə дьшəwьти,
Е кö дьгот: Дьле мьн т'и
We ча бьжи бей һ'öба тə?
К'а əw хорте рунəрм, садə?

Дилбəр мина бəре нинə,
һəр гошəкə дьл бьринə,
Əw кəр' буйə мина шəве,
Мəлул буйə мина һиве.
К'е щарəке we дьбинə,
Дьбежə: Əw Дилбəр нинə.
Дилбəр бəре тə'вəкə гəш,
Ньһа чьма бу ə'wре рəш?

Хəзуре кал һеди-һеди
Öса кьр, кö Дилбəр эди
Мина бəре
Нəwерьбу жь мал дəре,
Щарна һəр'ə бал һəвала
У һесабə жь пир—кала,
Ед кö т'ьме wəхте бəтал
Тенə мале чаwа хəта.

Нав меване мәзьн, аһьл
Qә чь бькә жьна щаһьл.
Дилбәр тә'вә, дора wе мьж,
Мьжа дьлкӧж,
Мьжа ә'дәте кал—бава,
Е кӧ сала у замана
Буйә баисе жьн—qиза
У мәг'бәре п'ьр' мьраза.

... Роке Дилбәр ду хәбате,
Гава тә'ри к'әтә ә'рде,
Нәчу мале, ле чу дәште,
Ль wьр һәрт'ьм бина хwәш те,
У гәр'ийа нав мьтала:
Чьма нава wан дӧ сала
Бәхте wе һат гӧһастьне,
—Бежьн чьма, баво, ьне?

Wе эваре
Дилбәр дәрәнг һатә мале.
Титал жер'а да хәбәра,
У qәй бежи жә'ра мә'ра
Дьдьнә wе.
У wе шәве
Әwе бьһист хәбәре һан:
—Жьна бе шәрм у бе qәләм...

Wәй, Дилбәре, wәй Дилбәре,
Чьма Титал мина бәре

Тәр'а ширьн хәбәр надә,
Чь бу әw хорт, хорте садә?
Дилбәр к'ӧр'а пе бьһ'әсә,
Wәки хәзуре wе—һ'әсән,
Титале хwә ширәт дькә—
Чаwа бьжи у чь бькә.

12

Чар сал бәре дә'wәт кьрьн,
Дило мала баве бьрьн.
Ньһа Дилбәр буйә ьне,
Һәркә дьнйа жи бьдьне,
Әwе бежә: Дьнйа чийә?
Гава дьле жьне т'ийә,
Зар' бона wе каниӣә, ав,
Нура сьбейә у сьлав.
Гӧнд разайә шәвә эди,
Дилбәр лури дьбе һеди:

Разе, разе, зар'а мьн,
Тӧ ронайа ч'ә'ве мьн.

П'ьшо эди разайә,
Ч'ьвих накә ч'ива—ч'ив,
Дәрк'әтийә, дьгәр'ә
Нав ә'wрала һива зив.

Разе, разе бәрха мьн,
Тӧ ронайа ч'ә'ве мьн.

һ'əму разан, тӧ майн.
Разе, лури дьбежьм.
Əзе рабьм сьбе зу,
Тəр'а тото бьпежьм.

Разе, разе ч'ара мьн,
Тӧ ронайа ч'ə'ве мьн.

Зар'о раза. Дилбəр фəсал
Чу бал мере хwəйн дьлсар.
Мер разайə—бе хəм, һеса.
Дилбəр һеди əw рамуса.
Əw ча бькə, гава кӧ дьл
һе һ'ьз дькə мере щаһьл.

Хəw нак'əвə ч'ə'ве Дило.
Əw ча разе, гава иро
Жь мəрк'əза нəһ'ийа wан
һ'əмид һатьбу бал баво.

һ'əмид гӧндда эди нажи.
Ча мерəки сəрwəхт у жир,
Хəбатчики борщнас, һ'əлал.
Мəрьвəки т'əмьз, дəлал.
Əw пешда чу хəбатеда.
Комитеа нəһ'иеда.
Дьхəбьтə ньһа бь дьл:
Т'ьме чəлəнг, т'ьме щаһьл.

У Дилбəре
We эваре
Дəрд—кӧле хwə гьшк жер'а гот.
У qəй бежи əwe вəр'от
Əw дəрд у кӧл жь дьле хwə,
У qəй бежи дьл һеса бу.
У мəлул бу һ'əмиде ша
Бой хушка хwə һ'əлал, һежа.

Хəw нак'əвə ч'ə'ве Дило.
Əwe чекьр, чекьр иро,
Əwe чьма дəрде дьла
Бьрер'а гот. Ньһа бьра
Руе wеда зə'ф мəлулə,
Зə'ф мəлулə...

13

Жь мəрк'əза нəһ'не Титал бь һерс пашда һəт,
Qəй бежи кӧ ледабун у əw мабу бе qəwат.
һат бе сьлав, бе к'ьлав у раст чу щəм
Дилбəре
У жер'а да хəбəра, жер'а гот: «Qизə к'əре,
Əw бьре тəйи к'атьб ль комита нəһ'не,
Əw чь аqи сəре мьн, əз кьрьм нав һ'əр'не.
Гот, кӧ тəр'а хьрабьм, тəр'а дьдьм хəбəра.
Гот, кӧ əз тə дьк'ӧтьм, һəвал ниньм
əз тəр'а.
Wəки тəр'а дьбежьм: Жьна бе шəрм, бе
qəлəм,
Ле əз тəр'а чь бежьм? Бежьм ханьм у
т'əр'лан?

Tŏ һe дьһа хьраби, тŏ мә'ри ль п'ашла мьн,
Бьла рәшбә әw рожа, гава мьнр'а буйи жьн.
Һәла сәкә, чь дьбе бьрe тәйи мьхәнәт,
Дьбе: Титал ча шьвән йәки нешванә, щŏлә'т,
Шŏхŏле хwә рьнд занә, щан дьдә бой хәбате,
Гава мәрьв дьнер'ә, һ'әwәса wи т'ьм ле те,
Ле гава әw те мале, йәки майинә эди,
Ә'дәте кәви бона wи бунә закон у т'әми.
Дьбе: Гәло зу нинә, wәки һәвале Титал
Qәбулкьн нава фьрqе.
Әwә бьре тә һ'әлал?

Чь кәр' буйи анизаз.
Чь кәр' буйи бемьраз!

—Һ'әмид, Һ'әмид раст дьбе,—у хәбәр һәла
девда

Дәрбәкә зәхм жорда һат у Дилбәр вьр
ә'рдеда.

Һәла һе шәв бу, һәла һе тә'ри,
Дилбәр жь мала мере хwә рәви.

14

Бьһар дәрбаз бу, һәвине щан да,
Пайиз гәр'ийа дәшт у мергада,
Нава баг'ада бина фекийа,
Ба к'ьлам дьбе ль сәре ч'ийа.
Зәви тә'зинә, ә'мбар т'ьжинә,
У дара ә'мьре гŏндийа шинә.

... У сәкьнийә Титал т'әк—т'әне,
Дина хwә дьде, чаwа мәйдане
Дилбәра к'ŏбар, Дилбәра дәлал,
Кŏ бәре жер'а незик бу, һәвал,
Гŏндие нәср'а нава говәнде
Хwәр'а дьлизә, һа дьчә у те.
Qәй бежи дә'wәт дә'wәта wейә,
Нә кŏ дә'wәта һәвала чейә.

Һәй, Титал, Титал шьване щаһьл,
Баве тә аһьл
Т'әмие хwәва т'ŏ к'ар нәда тә,
Тә гŏр'а wи кьр, аwа тә да дәр.
Тŏ мәрве иро, дәwрана т'әзә
У тә хwәст, wәки к'ŏлфәта аза
Бь ә'дәте кәви, кал—бава бьжи.
Ле әw бу жийин?
Тә т'ьре Дилбәр бей тә ньк'арә
Qазанщкә, бьжи. Әw хәбатк'арә,
Рожхәбате wе жь е тә зә'фтьр,
Wәлате шеwре жер'а пьшт у мьл
Тŏ сәкә, сәкә, чаwа дьстьре
Жьна тә бәре:

Щан пайизә, пайизә,
Wә'дәки хwәш, ә'зизә,
Һәй, ле, ле, ле, һәй, ле, ле.

Пана бәре хwә тинә,
Бәре к'әда мә тинә,
Һәй, ле, ле, ле, һәй, ле, ле.

Ә'зман һе шинә, шинә,
Ә'мбаре мә т'ъжинә,
һәй, ле, ле, ле, һәй, ле, ле.

Колхозван әшq у шанә,
Мале wан т'ъжи нанә,
һәй, ле, ле, ле, һәй, ле, ле.

У сәкьнийә Титал т'әк—т'әне,
Дина хwә дьде, чаwа мәйдане
Дилбәра бәдәw, Дилбәра дәлал
Дьстъре к'ӧбар.
У хwә-хwә хwәр'а әw хәбәр дьдә:
—Тә чькър Титал, тә чькър гәдә?

1959—1960

СӘРӘЩӘМ

Ленин т'әв мәйә 3
Ленин. 5
Партиа Комунистие 6
Wәт'ән 7
Щьмаә'та мьир'а . . . 8
Һәвале мьин урье . . . 9
Дәwләта мьн 12
Әрмәнистан 14
Събо дь Ереване 16
Ре 18
К'ьлама qиза бәнги . . . 19
Шов 21
Ч'ә'вед рәш 22
Шьване бәнги 23
Рожа wәт'әне мьн . . . 25
Ереван әьвьстане . . . 27
Wәй ль мьн 29
Шькиат 30
Дәлале 32
К'ьлама т'әзә 34
Шәва сала т'әзә . . . 36
Щьмаә'та мьн 38
Әрмәнистана Совәтие . . . 40
Һ'ӧба мьн 42
Әскәр жь шәр' һато мале . . 43
Эвар бу 46

Бае пайизе 47
Мəрьв 48
Зар'а мьн 49
Йар 50
Зьвьстан. 52
Зьвьстан бу 54
Бьһар 56
Пей баранер'а 58
Адар 59
Лаwке дəлал 60
Хачатур Абовйан 62
Иьвиск'аре мəзьн 64

БОНА ЗАР'А

П'ьшика мьн 66
П'ьшо дьшон 67
П'ьшо дьчə неч'ире . . . 68
П'ьшо нəхwəшə 70
П'ьшо ч'ьлəкə 71

ПОЭМ

Əм шер' нахwəзьн 75
Һ'əтани чьчах 84
Дилбəр 96

Редактор Qачахе Мьрад
Шькьлчи Ан. Гаспарйан
Редакторе техникие Е. Ахирйан
Коректоре контрол Лəт'ифе Ə'мəр

ВФ 05628 т'əмба 504 тираж 500

Т'əслими дəранине кьрьнə 25/VI,
Бона чапкьрьне һатиә qолкьрьне 10/XI
К'аг'əз $70 \times 92^1/_{32}$. Бəлгиəшьре мəнгəнə 3, 87
Бəлгиəшьре нəшрəте 3,3
Бьһа 2 м. 65 к. Жь 1. I—1961 бьһа 27 к.

Чапхана №2,йə Сəрwертийа сонайа полиграфе у нəшрəтайə Министрийа РСС Эрмəнистанеиә културəейə сəрəкə. Еревaн, соqаqə Киунйанс 8